

EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

GHID DE BUNE PRACTICI

**Autori: Simona BARBU
Daniela PETRE**

2023

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

Acest ghid este rezultatul proiectului **Erasmus+** **“Multiculturalism și diversitate în context educațional”**, Acțiunea cheie 1 Nr de referință: 2022 – 1 - RO01 - KA122- SCH-000072084, inițiat și derulat de Școala Gimnazială “Alexandru Ioan Cuza”, Brăila, în perioada septembrie 2022 - august 2023.

Manager de proiect:

prof. **Daniela PETRE**, Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza”, Brăila

Echipa de implementare:

Prof. Simona BARBU, Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza”, Brăila

Prof. Violeta DOROBĂȚ, Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza”, Brăila

Prof. Florentina NEGOIȚĂ, Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza”, Brăila

Prof. Andreea PĂTRAȘCU, Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza”, Brăila

Prof. înv. primar Lenuța BORCAN, Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza”, Brăila

Prof. înv. Primar Mirela GROZEA, Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza”, Brăila

Prof. Adriana ALBUȘOIU, Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza”, Brăila

Cadrele didactice din echipa de implementare au participat la cursurile de formare ale proiectului. Au avut loc două mobilități de tip training, astfel:

1. Stagiul de formare în Spania, Valencia cu tema “INTRODUCTION TO INTERCULTURAL EDUCATION”;
2. Stagiul de formare în Grecia, Piraeus cu tema “INCLUSIVE EDUCATION FOR MIGRANTS AND REFUGEES”.

Rezultatul principal pe care am dorit să-l obținem ca urmare a derulării acestui proiect a fost îmbunătățirea cunoștințelor despre diversitate culturală, dezvoltarea competențelor profesorilor de a răspunde adecvat nevoilor educaționale ale copiilor care provin din familii de migranți și/au refugiați și de a identifica metode care facilitează integrarea acestora în sistemul educațional. În cadrul acestui proiect am organizat cursuri de formare, diseminări și simpozioane unde am prezentat aceste metode, instrumente și procedee care promovează o abordare incluzivă și interculturală în practicile educaționale.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

CUPRINS

INTRODUCERE	4
CAPITOLUL 1 DIVERSITATE ȘI INCLUZIUNE	5
1.1. Perspective asupra identității	8
1.2. Valori personale	11
1.3. Inteligența emoțională	12
1.4. Dezvoltarea stimei de sine	14
CAPITOLUL 2 MIGRAȚIA – FRONTIERE ȘI PUNȚI	15
2.1. Migrația umană	15
2.2. Stereotipurile, prejudecățile și discriminarea	17
2.3. Etnocentrismul, xenofobia, rasismul	21
2.4. Atitudinea de deschidere	22
2.5. De la societatea multiculturală la societatea interculturală	24
CAPITOLUL 3 BARIERE LINGVISTICE ȘI CULTURALE	25
3.1. Comunicarea	25
3.2. Diferențele culturale în limbajul corpului	29
3.3. Concepția timpului	33
Cap. 4 STRATEGII DIDACTICE CARE FACILITEAZĂ INTEGRAREA ELEVILOR MIGRANȚI/SAU REFUGIAȚI	35
4.1. Exerciții de prezentare și integrare în grup	35
4.2. Învățarea bazată pe proiecte	36
4.3. Metoda celor 5 chei	37
4.4. Metoda dezbaterii	39
4.5. „Advocacy” sau susținerea publică	41
4.6. Strategii de predare elevilor care au dificultăți în citire	42
4.7. Strategii pentru înțelegerea textelor	43
4.8. Jurnal de învățare	43
4.9. Pălăriile gânditoare	44
4.10. Punctul cel mai neclar	44
4.11. Strategia „ora de geniu”	45
4.12. Clasa inversată	45
4.13. Învățare distanțată/la intervale de timp	46
4.14. Curba uitării	46
4.15. Învățarea bazată pe anchetă	46

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

CAPITOLUL 5 STRATEGII DE FEEDBACK	48
5.1. Oferirea feedbackului cu modelul G.R.O.W	49
5.2. Oferirea feedbackului cu modelul I.D.E.A.....	49
5.3. Oferirea feedbackului cu modelul S.B.I	50
5.4. Oferirea feedbackului cu modelul H.E.A.R.	50
5.5. Oferirea feedbackului cu modelul „sandwich”	50
CAPITOLUL 6 ȘCOALA INCLUZIVĂ	51
6.1. De la integrare la incluziune	51
6.2. Educația incluzivă	52
6.3. Cum să crești empatia în clasă	53
6.4. Integrarea migranților nou sosiți în școală	54
6.5. Plan de dezvoltare pentru sprijinul familiilor	55
BIBLIOGRAFIE & WEBOGRAFIE	59

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

INTRODUCERE

Acest ghid aduce în prim plan fenomenul migrației, cu aspectele sale pozitive și negative. Ne propunem împărtășirea cunoștințelor dobândite în cadrul stagiilor de formare cu privire la diferențele culturale; strategii adoptate de către societate pentru a gestiona diversitatea culturală; promovarea educației interculturale ca instrument de incluziune socială și pentru a preveni și combate discriminarea, xenofobia, etnocentrismul, rasismul; dezvoltarea competențelor de comunicare interculturală, acceptarea și respectarea diversității; strategiile de prevenire și de conștientizare în școli, efectele pe care le au aceste incidente și cea mai bună abordare pentru a lua măsuri cu efect pe termen lung.

Ghidul oferă repere teoretice, explică strategii metodologice și prezintă sugestii de activități ce pot fi utilizate pentru promovarea unei abordări incluzive și interculturale în unitățile de învățământ, în special în cele în care copiii au apartenențe etnoculturale diferite. Diversitatea este o oportunitate de învățare și îmbogățire, mai degrabă decât un obstacol.

O atenție specială este acordată în acest context problematicii complexe a asigurării unui mediu educativ incluziv și a accesului la educație de calitate pentru copiii migranți sau refugiați. Sunt prezentate o serie de instrumente de predare-învățare-evaluare care pot fi folosite în clasele multiculturale.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

Capitolul 1 Diversitate si incluziune

Vedem educația incluzivă ca o abordare prin care se răspunde în mod adecvat la diversitatea nevoilor tuturor copiilor pentru a combate riscurile de excluziune și a asigura tuturor dreptul fundamental la o educație de calitate, șanse egale și dreptul la participare în societate. Educația incluzivă are în vedere îndepărtarea sau diminuarea barierelor de orice tip din calea învățării și participarea în egală măsură a tuturor copiilor, atenție specială acordându-se celor din familii cu grad ridicat de vulnerabilitate sau cu risc de excluziune și marginalizare. Este o abordare strategică, concepută pentru a facilita succesul în învățare pentru toți copiii și la toate nivelurile de educație. Scopul educației incluzive este de a le permite cadrelor didactice, copiilor și părinților să se simtă în largul lor atunci când au de a face cu diversitatea și să o considere mai degrabă o provocare decât o problemă, o oportunitate și nu un factor de blocaj.

În cele ce urmează, prezentăm o serie de concepte a căror clarificare este esențială pentru înțelegerea modului în care unitățile de învățământ trebuie să gestioneze problematica diversității culturale.

Termenul de *diversitate* se referă la diferența sau distincția dintre oameni, animale sau lucruri. Când vorbim despre diversitatea dintre oameni, termenul include faptul că oamenii diferă de ceilalți în ceea ce privește vârsta, rasa, originea, sexul, orientarea sexuală, religia, personalitatea, statutul socio-economic, nivelul de educație dar și experiențele de viață.

Deci, putem distinge următoarele tipurile de diversitate: diversitatea lingvistică și culturală, diversitatea economică, diversitatea socială, diversitatea religioasă, diversitatea sexuală.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL **EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI**

Diversitatea culturală este sinonim cu „multiculturalism”. Multiculturalismul este definit ca: „...un sistem de credințe și comportamente care recunoaște și respectă modul de viață al tuturor grupurilor dintr-o organizație sau societate, acceptă și apreciază diferențele lor socio-culturale, încurajează și permite contribuția lor continuă într-un context cultural incluziv care dă putere tuturor celor care fac parte din organizației sau societate.”

Cultura include limba, cunoștințele, religia, artele, hainele, mâncarea, dansul, muzica, sportul, morala, legea, obiceiurile și orice alte capacități și obiceiuri dobândite de individ ca membru al societății. Cultura este ansamblul cunoștințelor, credințelor, moravurilor, tradițiilor și tuturor obiceiurilor și aptitudinilor dobândite nu numai în familie, dar și în cadrul societății. Este un set de interpretări comune despre credințe, valori, norme și practici sociale, care afectează comportamentele unui grup relativ mare de oameni. Prin urmare, oamenii sunt diverși în raport cu cultura căreia aparțin. Cultura împărtășită și transmisă de la o generație la alta, este cea care organizează viața și ajută la interpretarea existenței.

Ne referim la **diversitatea lingvistică** atunci când oameni care vorbesc diferite limbi conviețuiesc împreună. Diversitatea lingvistică presupune respect pentru limba fiecăruia și facilitarea accesului la resurse și instrumente astfel încât aceste limbi pot coexista. Trebuie să valorizăm diversitatea din cadrul grupului și să nu impunem utilizarea unei limbi în detrimentul alteia. Elevii pot manifesta interes pentru a învăța alte limbi vorbite de colegii de alte naționalități cu care coexistă în clasă.

Diversitatea economică se referă la coexistența unor persoane cu putere de cumpărare diferită și este strâns legată de clasa socială și culturală. Gestionarea acestei diversități este importantă și delicată în același timp. În calitate de educatori, trebuie să promovăm șanse egale, indiferent de puterea de cumpărare a elevilor noștri. Aceasta presupune să fim echitabili și să oferim resursele necesare pentru a asigura accesul la educație a tuturor elevilor.

Diversitatea religioasă se referă la existența în același mediu a unor oameni de diferite religii (catolici, protestanți, evrei, musulmani, etc). Oamenii care adoptă aceeași religie au aceeași perspectivă și însemnătate a lucrurilor care li se întâmplă și modul de rezolvare a problemelor.

Această diversitate ne deosebește uneori prin tradiții, obiceiuri, veșminte, perspective sociale etc. și, prin urmare, poate provoca contrast de idei în rândul elevilor. În educație este important să se lucreze cu o atitudine respectuoasă, încurajând un climat de conviețuire în care oamenii cu religii diferite să găsească un teren comun.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

EXERCİȚIU – Naufragiații

Aceasta este o activitate de simulare a unei întâlniri între două grupuri de persoane din culturi diferite. Elevii sunt împărțiți în două grupuri egale și fiecare grup primește instrucțiuni separate, conform anexei. Fiecare grup își citește instrucțiunile, apoi, câte 3 reprezentanți din fiecare grup se întâlnesc în mijlocul clasei și interacționează timp de 5 minute. După expirarea timpului profesorul anunță că vine o furtună puternică și reprezentanții trebuie să plece la grupurile lor. Cei 6 reprezentanți se întorc la grupurile lor și discută cu colegii din grup ceea ce s-a întâmplat. Apoi profesorul anunță că furtuna a trecut și toată lumea este invitată să se întâlnească în mijlocul clasei. Toți elevii se întâlnesc în mijlocul clasei și interacționează timp de 10 minute. La expirarea timpului, profesorul oprește interacțiunea și invită toți elevii să ia loc, pentru discuții și reflecție.

Un mic grup de 3-4 elevi pot avea rolul de observatori. Lor nu li se vor prezenta fișele celor două grupuri ci li se va spune să observe modul în care au loc interacțiunile interculturale: cum se comportă persoanele care se întâlnesc, cum se privesc, ce limbaj verbal și non-verbal folosesc. În timpul evaluării vor fi invitați să împărtășească ce au observat pe parcursul activității.

Scopul acestei părți a activității este ca elevii să analizeze ce s-a întâmplat în această întâlnire interculturală, să conștientizeze unele bariere în comunicarea interculturală, să reflecteze la cum pot fi ele abordate și să extrapoleze ceea ce au învățat la situații concrete de viață în care pot aplica ceea ce au înțeles

Întrebări pentru dezbatere: *Ce s-a petrecut în timpul acestei activități? Ce știați despre celălalt grup? Ce ați gândit despre membrii celuilalt grup? Cum v-ați comportat atunci când ați interacționat cu membrii celuilalt grup? De ce Sunteți mulțumiți de rezultatul întâlnirii interculturale? Citiți informațiile despre celălalt grup. V-ați schimbat opinia? Dacă ați relua întâlnirea, v-ați comporta la fel sau diferit? De ce? Ce ați face diferit pentru a avea un rezultat mai bun al întâlnirii? Ați avut în viața voastră situații în care ați gândit și v-ați comportat la fel ca în timpul activității? Puteți să vă imaginați și alte situații în care veți interacționa cu persoane diferite de voi? Ce puteți face în acele situații pentru o comunicare interculturală de succes?*

Instrucțiuni pentru grupul A

Sunteți locuitorii insulei „Stp” și vă numiți stpi. Sunteți specialiști în tâmplărie și mai ales în construcția de bărci, de asemenea foarte buni navigatori. Deoarece vi s-a întâmplat de mai multe ori să vă întâlniți în largul mării cu vase de pirați, v-ați obișnuit să nu interacționați prea des cu oameni de pe alte insule și preferați să vă gospodăriți singuri pe insula voastră. Considerați că trebuie vorbit puțin și muncit mult. Cuvintele limbii voastre nu conțin vocale și sunt foarte scurte. În cultura voastră este un semn de

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL

EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

mare respect să nu îl privești în ochi pe omul cu care vorbești, ci să îi privești picioarele. Considerați că este foarte urât să gesticulezi atunci când vorbești sau să îți arăți vreodată dinții. De asemenea, este interzis în cultura voastră ca altcineva în afară de membrii familiei să vă atingă. Vă doriți foarte mult să fiți lăsați în pace. Într-o zi pe insula voastră naufragiază un mic vapor cu un grup de oameni. Trimiteți 3 reprezentanți să cerceteze situația.

Instrucțiuni pentru grupul B

Sunteți locuitori ai orașului „Oaua” și vă numiți oaii. În urmă cu mai multe zile ați plecat pe mare într-o croazieră cu un mic vapor. În timpul croazierei, vaporul a fost atacat de pirați, care au răpit echipajul de bord și v-au jefuit, lăsându-vă în derivă pe mare. Vaporul naufragiază într-o zi la țărmul unei insule necunoscute. Sunteți înfometateți și însetateți, dar foarte fericiți că ați ajuns pe uscat. La țărm observați multe bărci îngrijite, semn că există alți oameni pe insulă, care știu cum să navigheze. În cultura voastră, oamenii comunică vorbind foarte mult și foarte tare și râzând cu gura până la urechi. Atunci când interacționați cu oameni care nu vorbesc limba voastră vă înțelegeți cu ei prin gesturi. Modalitatea principală de salut este atingerea cu mâna a urechii interlocutorului. În limba voastră nu există consoane iar cuvintele sunt foarte lungi. Vă doriți foarte mult să vă potoliți foamea și setea și să vă puteți întoarce acasă. Deodată se apropie de vaporul vostru 3 oameni. Alegeți 3 din grupul vostru care merg să se întâlnească cu ei.

1.1. PERSPECTIVE ASUPRA IDENTITĂȚII

Oamenii din întreaga lume sunt ființe umane care au aceleași nevoi de bază, aceeași structură a corpului și a creierului. În același timp, suntem foarte diferiți. Fiecare persoană este unică. Diferențele pornesc de la culoarea pielii, forma ochilor, limbă diferită până la comportament diferit, dizabilitățile corpului și orientarea sexuală. Factorii biologici ne pot defini diversitatea. Alte aspecte precum țara în care ne-am născut, țara în care creștem, religia pe care o adoptă familia noastră, educația pe care o primim, statutul social-economic și valorile morale pe care le avem sporesc diversitatea.

Problema identității se pune, evident, la mai multe niveluri între care, incontestabil, cele individual, de grup, comunitar, național. Se vorbește, de asemenea, de identitate etnică și identitate culturală, ca și de strategii identitare la nivel individual sau de grup. La nivel individual, identitatea este strâns legată de nevoia de raportare la alții, la societate și de perceperea propriei autonomii. Atât pe plan individual cât și la nivel colectiv, identitatea înseamnă construirea unei diferențe, elaborarea unui contrast. Conceptul de identitate s-a impus în sociologie și antropologie începând cu anii 1950, în acest context făcându-se referire

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL **EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI**

Îndeosebi la identitatea culturală. Realitatea socială actuală cu diversitatea ei tot mai accentuată, și frecvența interacțiunilor obligatorii dintre diversele grupuri sociale, purtătoare ale unor culturi diferite, au obligat regândirea conceptelor legate de identitate.

EXERCİȚIU – Față în față cu identitatea

Fiecare participant primește o foaie și creioane colorate și trebuie să se deseneze pe sine și elemente ale identității sale (familie, naționalitate, educație, sex, religie, roluri jucate în societate, apartenențe la anumite grupuri). Se pot folosi simboluri, cuvinte, semne, etc. Pot fi ghidați spre anumite aspecte cu următoarele întrebări: *Care sunt elementele care te caracterizează pe tine ca persoană? Cum te-ai descrie? Care sunt valorile morale importante pentru tine? Ce te face pe tine să fii cine ești acum? Ce te face să te simți confortabil sau inconfortabil? Cine și ce te influențează cel mai mult?*

Întrebări pentru dezbateră: *Cum a fost să faci desenul, ușor sau greu? De ce? Care a fost cel mai ușor lucru la care să te gândești despre tine? Dar cel mai dificil? Care sunt beneficiile autorefecției? De ce identitatea este atât de importantă pentru tine și pentru ceilalți? De ce este necesar să ne înțelegem pe noi mai întâi ca să îi înțelegem pe ceilalți și să înțelegem diversitatea?*

Nevoia de apartenență este ceea ce îi determină pe oameni să caute relații stabile și de lungă durată cu alți oameni. De asemenea, creează o motivație pentru participarea la activități sociale, aderarea ca membri în cluburi sociale, echipe sportive, grupuri religioase sau organizații comunitare. Prin apartenența la un grup, ne simțim ca și cum am fi parte din ceva mai mare și mai important decât noi înșine. Acesta este unul dintre motivele pentru care copiii fără relații bune cu familia lor doresc să facă parte dintr-un grup puternic din școală sau din cartier.

Identitatea socială este sentimentul nostru personal despre cine suntem, bazat pe grupurile în care suntem membri. Apartenența la diferite grupuri (de exemplu, clasa socială, familia, echipa de fotbal etc.) reprezintă o sursă importantă de mândrie și stima de sine. Grupurile ne dau un sentiment de identitate socială, un sentiment de apartenență la lumea socială.

Pentru a ne crește imaginea de sine, dezvoltăm statutul grupului din care facem parte. De asemenea, se poate crește imaginea de sine discriminând și emițând prejudecăți și critici la adresa celor care aparțin unor alte grupuri din care ei nu fac parte. Cu alte cuvinte, împart lumea în „ei” și „noi” pe baza unui proces de clasificare socială (adică grupuri sociale). Acest lucru este văzut ca interiorul grupului (noi) și exteriorul grupului (ei). Teoria identității sociale susține că cei din grup vor discrimina pe cei din afara grupului pentru a-și îmbunătăți imaginea de sine.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL **EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI**

Când sunt în grup, oamenii adoptă regulile grupului din care fac parte. Condițiile de grup influențează psihologia personală.

Există două tipuri de comportament:

- ✓ Cel interpersonal (prieteni, relații pozitive sau negative, în funcție de temperamentul individului)
- ✓ Cel intergrup, în care persoana acționează ca membru al grupului (sindicat, echipă sportivă etc).

Pe baza unui model elaborat de John W. Berry pentru analiza integrării imigranților, propunem un model derivat, ce este pertinent pentru analiza relațiilor interculturale într-o societate dată, în general. Astfel, dacă un grup minoritar situat într-o societate majoritară își pierde identitatea proprie și se deschide spre comunicare cu restul societății, avem o situație de **asimilare**. Dacă pierderea identității este însă asociată cu izolare față de restul societății avem situația de **marginalizare**. Dacă grupul își menține și dezvoltă o identitate culturală proprie stabilă și puternică, dar nu promovează relații de comunicare cu restul societății, avem o situație de **separare**, iar dacă aceasta este impusă de majoritate, vorbim despre **segregare**. Situația dezirabilă este însă cea de integrare, în care cele două grupuri, minoritar și majoritar, își mențin și dezvoltă propriile identități culturale, angajându-se totodată în procese de comunicare interculturală.

EXERCIȚIU – Punctul negru

Pregătește un număr de post-it-uri egal cu numărul participanților (de exemplu 25: 6 albastre, 6 galbene, 6 roșii, 6 verzi și doar unul mov cu un punct mare negru în mijloc). Roagă-i pe participanți să închidă ochii și lipește-le câte un post-it pe frunte. Apoi roagă-i să se grupeze în funcție de culoarea pe care cred că o au. Își vor da seamă că unii pot face parte dintr-un grup iar alții vor rămâne în afară (cel care are punctul negru). Apoi vă puteți așeza și discuta despre ceea ce s-a întâmplat.

Întrebări pentru dezbatere: *Cum te-ai simțit când ai întâlnit pe cineva care avea aceeași culoare de post-it cu a ta? Cum crezi că s-a simțit persoana cu punctul negru atunci când nu a găsit pe nimeni? Ați colaborat ca să vă găsiți partenerii? Cine poate face parte din aceste grupuri? Cine poartă "punctele negre" în societatea noastră? De ce?*

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL **EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI**

1.2. VALORI PERSONALE

Valoarea este un concept care descrie credințele unui individ sau ale unei culturi. Un set de valori poate fi plasat în cadrul unui sistem de valori. Valorile sunt considerate subiective și variază în funcție de oameni și culturi.

Tipurile de valori includ valori etice/morale, valori doctrinare/ideologice (politice, religioase), valori sociale și valori estetice.

Valorile personale sunt implicit legate de alegere; ele ghidează deciziile permițând ca alegerile unui individ să fie comparate cu valorile asociate fiecărei alegeri.

Pe măsură ce creștem, preluăm valorile personale ale celorlalți din jurul nostru până când ajungem la anii adolescenței și începem să acceptăm sau să respingem astfel de valori ca fiind o parte a ceea ce suntem. În loc să acceptăm pur și simplu acele valori care au fost înrădăcinate în noi de către părinți, profesori și societate, trebuie să ne oprim, să ne analizăm, să ne identificăm valorile și să le implementăm în viața noastră. Când ne cunoaștem propriile valori, le putem folosi pentru a lua decizii despre cum să ne trăim viața. Când ne definim valorile personale, descoperim ce este cu adevărat important pentru noi.

- Identifică momentele în care ai fost cel mai fericit (Ce făceai? Erai cu alți oameni? Ce alți factori au contribuit la fericirea ta?)
- Identifică momentele în care ai fost cel mai mândru (De ce ai fost mândru? Ce factori au contribuit la sentimentele tale de mândrie?)
- Identifică momentele în care ai fost cel mai împlinit și satisfăcut (Ce nevoie sau dorință a fost împlinită? Cum și de ce ți-a dat acea experiență sens vieții?)

EXERCIȚIU – Cercul valorilor

Participanții trebuie să stea așezați pe scaune, într-un cerc. Toate scaunele trebuie să fie ocupate. Unul dintre participanți trebuie să stea în interiorul cercului, în picioare. El va spune o afirmație de genul: “cred în prietenie” sau “nu cred în corupție”. Ceilalți membrii ai grupului care sunt de acord cu aceasta trebuie să-și schimbe locurile foarte rapid. Persoana din mijloc trebuie și ea să ocupe un scaun. Atunci va rămâne un alt participant în mijloc care trebuie să facă același lucru ca și prima persoană. După ce majoritatea grupului a fost în mijloc și a făcut afirmații puteți întrerupe activitatea.

Întrebări pentru dezbateri *Cum vi s-a părut activitatea? Cum vă simțiți atunci când alte persoane au aceleași valori cu ale voastre? Cât de ușor este să găsiți persoane cu valori personale similare cu ale voastre? În ce fel credeți că valorile diferite te afectează pe tine dar și societatea în general?*

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL **EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI**

1.3. INTELIGENȚA EMOTIONALĂ

Pentru a fi incluzivi trebuie să avem niște abilități precum inteligența emoțională. Peter Salovey și John Mayer susțin că inteligența emoțională este „abilitatea de a monitoriza emoțiile personale și pe ale altor oameni, de a distinge și identifica diferite emoții și de a folosi informațiile despre emoții pentru a ghida gândirea și comportamentul”.

Potrivit lui Daniel Goleman, există cinci elemente principale ale inteligenței emoționale

- ✓ Conștientizarea sinelui
- ✓ Autocontrolul
- ✓ Motivația
- ✓ Empatia
- ✓ Abilitati sociale

Dacă înțelegem propriile sentimente, atunci putem să-i înțelegem și să-i evaluăm pe ceilalți.

Inteligența emoțională afectează calitatea vieții deoarece influențează comportamentul uman și relații. Așadar, modul în care elevii își gestionează emoțiile, poate avea un impact major asupra tuturor lucrurilor, de la relațiile cu colegii de clasă până la performanțele școlare. Astfel, elevii cu un nivel ridicat de inteligență emoțională sunt capabili să-și controleze mai bine emoțiile și să fie empatici cu ceilalți din jurul lor. Acest lucru îi poate ajuta să se automotiveze mai bine și să dezvolte abilități de comunicare mai eficiente - abilități esențiale care-i ajută pe elevi să devină mai încrezători. Pe de altă parte, elevii cărora le lipsește inteligența emoțională pot deveni mai puțin conectați la școală, afectând negativ performanțele lor școlare.

Inteligența emoțională presupune:

- Alfabetizare emoțională: recunoașterea propriilor sentimente și pe ale celorlalți.
- Gestionarea emoțiilor: capacitatea de a controla emoțiile în mod eficient.
- Dezvoltarea empatiei: înțelegerea și împărtășirea sentimentelor celorlalți.
- Motivație intrinsecă: auto determinarea de a atinge obiectivele care nu au fost încă realizate

Emoțiile sunt fizice. Gândul este o activitate cognitivă și acestea două produc sentimentele emoționale. Gândul dirijează emoțiile, iar acestea două influențează comportamentul. De exemplu, când un elev petrece două ore pentru a rescrie un text, iar profesorul critică din nou asimetria literelor, elevul poate se va simți trist, dezamăgit, stresat. Aceste gânduri și emoții negative ar putea determina elevul să se comporte în mod nepolitic sau să refuze să-și facă temele.

- **Emoții de bază:** bucurie # tristețe, încredere # dezgust, surpriză # anticipare.
- **Sentimente umane** (rezultatele emoțiilor): optimism, iubire, supunere, admirație, dezamăgire, remușcare, dispreț, agresivitate.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

Cum îi putem ajuta pe copii să-și exprime emoțiile? O metodă este de a avea diferite fețe care exprimă emoții și de a le cere copiilor să aleagă pe cea mai potrivită sentimentului lor din acel moment.

O altă variantă este să folosiți hârtie colorată, iar fiecare culoare să reprezinte o emoție.

Roșu - supărare

Mov - furie

Albastru - tristețe

Galben - gelozie

Maro - plictiseală

Gri - singurătate

Verde –felicire, bucurie

Portocaliu – emoție, entuziasm

Pe baza fiecărei culori le putem spune o poveste și apoi să le cerem să ne spună povestea lor. Accentul discuției ar putea fi pe diverse evenimente din viață.

Iată câteva sfaturi utile pentru a stabili relații pozitive cu elevii:

- ✓ Creați un mediu sigur și liniștit pentru ca aceștia să se simtă bine și să nu fie stresați.
- ✓ Acordați interes fiecărui elev, ținând cont de problemele emoționale, interese, griji, etc.
- ✓ Comportați-vă respectos cu fiecare elev și evitați să-l puneți într-o situație dificilă sau jenantă în fața întregii clase.
- ✓ Vorbiți într-o manieră pozitivă (în loc de „Ioan, nu mai vorbi și uită-te la tablă”, ați putea spune „Ioan, aș vrea ca să te uiți la tablă. Mulțumesc!”).
- ✓ Fiți modelul lor de comportament (nu uitați că mediul familial al elevilor poate să nu fie „bun” sau „blând” sau „respectuos”).
- ✓ Identificați și puneți în valoare punctele lor forte.
- ✓ Oferiți sprijin fiecărui copil să învețe (în special celor cu dificultăți de învățare și migranți).

EXERCIȚIU – Jocul emoțiilor

Participanții aleg câte o bomboană colorată.

Persoanele care au bomboane de culoarea **ROȘIE** vor vorbi despre o situație care-i face să se simtă **FERICIȚI**

Persoanele care au bomboane de culoarea **MARO** vor vorbi despre o situație care-i face să se simtă **TRIȘTI**

Persoanele care au bomboane de culoarea **VERDE** vor vorbi despre o situație care-i face să se simtă **FURIOȘI**

Persoanele care au bomboane de culoarea **GALBEN** vor vorbi despre o situație care-i face să se simtă **BUCUROȘI**

Persoanele care au bomboane de culoarea **ALBASTRĂ** vor vorbi despre o situație care-i face să se simtă **MÂNDRI**

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

1.4. DEZVOLTAREA STIMEI DE SINE

Stima de sine se referă, de obicei, la modul în care ne vedem și ne percepem pe noi înșine și la valoarea pe care ne-o acordăm nouă înșine ca persoană. Dacă valoare este deseori negativă, aceasta înseamnă că avem probleme cu stima de sine.

Stima de sine pozitivă ne oferă puterea și flexibilitatea de a ne controla viața și de a învăța din greșeli fără teama de respingere. Persoanele cu stimă de sine pozitivă au încredere în sine, sunt autonome, sunt conștiente de punctele forte personale și au capacitatea de a învăța din greșeli.

Persoanele cu stimă de sine scăzută se simt lipsite de valoare, incapabile și ineficiente. Aceștia au o viziune negativă asupra vieții, le este frică să-și asume riscuri, sunt dependenți, au teama de a nu fi ridiculizați. Ei nu au încredere în ceilalți.

Elevii cu stimă de sine scăzută prezintă următoarele caracteristici:

- Performanță scăzută
- Abilități sociale subdezvoltate.
- Dependența de colegi
- Anxietate
- Lipsa de popularitate
- Aroganță
- Comportament riscant
- Iresponsabilitate

Dezvoltarea socială este legată de schimbările pe termen lung în relațiile și interacțiunea cu sine, indivizii și familia. Aceasta include schimbări pozitive, precum prietenii, dar și negative agresivitate sau bullying.

În mediul școlar, dezvoltarea socială este determinată de schimbări care vizează: imaginea de sine și relațiile dintre elevi și profesori, nevoile de bază, modul în care un elev concepe drepturile și responsabilitățile.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

Capitolul 2 Migrația – frontiere și punți

2.1. MIGRAȚIA UMANĂ

Migrația umană se referă la deplasarea oamenilor dintr-un loc în altul cu intenția de a se stabili temporar sau definitiv în noua locație. Mutarea se face, de obicei, la distanțe mari, de exemplu dintr-o țară în alta, dar este posibilă și migrația internă.

Registrul informativ al Băncii Mondiale privind migrația și remitențele din 2016 menționează că peste 247 de milioane de oameni, sau 3,4% din populația lumii, trăiesc în afara țării lor de origine. Prima țară de destinație a migranților este Statele Unite, urmate de Arabia Saudită, Germania, Federația Rusă, Emiratele Arabe Unite, Regatul Unit, Franța, Canada, Spania și Australia.

În 2015, 16 milioane de oameni din India locuiau în afara țării lor, comparativ cu 12 milioane din Mexic. Alte țări cu diaspora cu nivel ridicat includ Federația Rusă, China, Bangladesh, Pakistan și Ucraina. Din cele douăzeci de țări cu cel mai mare număr de migranți internaționali care trăiesc în străinătate, 11 se aflau în Asia, 6 în Europa și câte una în Africa, America Latină și Caraibe și America de Nord.

Există o serie de motive pentru care oamenii aleg să emigreze în altă țară:

- ✓ Globalizarea a crescut cererea de muncitori din alte țări pentru a susține economiile naționale. Aceștia sunt cunoscuți ca „*migranți economici*”. Venitul lor este, de obicei, trimis acasă membrilor familiei.
- ✓ Un alt motiv pentru care oamenii se mută este pentru a avea *acces la oportunități și servicii*.
- ✓ *Factorii socio-culturali și geo-istorici* joacă, de asemenea, un rol major. În Africa de Nord, de exemplu, a fi imigrant în Europa este considerat un semn de prestigiu social.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

Apropierea geografică a Africii de Europa și legăturile istorice lungi dintre nord și Țările din sudul Mediteranei îi determină, de asemenea, pe mulți să migreze. Același lucru este valabil și pentru India și Pakistan, de exemplu, sau pentru Rusia și Ucraina, Rusia și Pakistan, SUA și Mexic.

Căderea regimurilor comuniste din țările Europei Centrale și de Est la începutul anilor '80 au marcat fluxuri mari de migrație către UE și SUA.

Adeesea se face o distincție între *migrația voluntară* și cea *involuntară*, sau între fuga de conflicte politice sau dezastre naturale versus migrația economică sau de muncă, dar aceste distincții sunt dificil de făcut și parțial subiective, deoarece motivele migrației sunt adesea corelate.

Deși nu există o definiție legală formală a unui *migrant* internațional, majoritatea experților sunt de acord că un migrant internațional este cineva care își schimbă țara de reședință obișnuită, indiferent de motivul migrației sau statutul juridic. În general, se face o distincție între migrația de scurtă durată sau temporară, cu o durată cuprinsă între 3 și 12 luni, și migrația pe termen lung sau permanentă, referitoare la schimbarea țării de reședință pe o durată de un an sau mai mult.

Refugiații sunt persoane care se află în afara țării lor de origine pentru a scăpa de persecuție, conflict, violență generalizată sau alte circumstanțe care au tulburat grav ordinea publică și, prin urmare, necesită protecție internațională.

Problema refugiaților este o problemă majoră în prezent în Europa din cauza numărului mare de refugiați sosiți care numără deja câteva sute de mii (și se așteaptă ca numărul să mai crească). Problema este și mai dificilă dacă ținem cont de modul în care vin în Europa, de riscurile pe care și le asumă și de faptul că unele țări precum Italia și Grecia sunt semnalate ca porți de intrare.

Potrivit OIM (organizația internațională pentru migrație), s-a raportat că peste 3.770 de migranți au murit încercând să traverseze Mediterana în 2015. Majoritatea au murit la trecerea din nordul Africii către Italia, iar peste 800 au murit în traversarea Mării Egee, din Turcia până în Grecia.

În lunile de vară de obicei au loc cele mai multe decese, deoarece este perioada cea mai aglomerată în care migranții încearcă să ajungă în Europa. În aprilie 2015, o barcă care transporta aproximativ 800 de persoane s-a răsturnat în Marea Libiei. Se crede că supra aglomerarea a fost unul dintre motivele dezastrului.

În prezent, nevoile și provocările cărora școlile și profesorii trebuie să le facă față sunt diferite. Valul mare de migranți schimbă traseul predării. Profesorii trebuie să se adapteze pentru a răspunde cerințelor actuale, să colaboreze cu diferite organizații, pentru a oferi sprijin migranților nou sosiți facilitându-le integrarea în școală. Este o bună oportunitate pentru profesori să schimbe nu numai modul în care predau, ci și felul în care gândesc, deoarece în prezent societatea și școlile sunt multiculturale.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

Elevii migranți/refugiați nou sosiți au o serie de nevoi: să creadă că se află într-un mediu sigur, să simtă că ceilalți le pasă de ei, că sunt acceptați și aparțin unui grup, nevoia de a învăța noua limbă, cultura și obiceiurile țării gazdă.

Pe de altă parte, profesorii trebuie să pregătească elevii țării gazdă, să-i facă să conștientizeze și să înțeleagă problemele cu care se confruntă migranții și refugiații, să le vorbească despre aventura prin care trec până să ajungă în țara lor și să empatizeze cu noii veniți, să-i convingă să se poarte prietenos și să accepte diferențele fără discriminare. Pentru a-i ajuta să înțeleagă, trebuie să le explice în prealabil elevilor termenii de cultură, identitate socială, xenofobie, rasism, etc.

Deasemenea, pentru a facilita integrarea și adaptarea elevilor nou sosiți în școală/clasă este util dacă puteți trata următoarele subiecte cu aceștia:

- **ÎNGRIJIREA PERSONALĂ:** predați o unitate/lecție despre igiena personală, sănătate și aspect. Ați putea invita în clasă sau ați putea face vizite la stomatolog, medic, asistent medical, etc. Oferiți cursanților instruire cu privire la utilizarea produselor de îngrijire personală și a modului în care acestea sunt utilizate în cultura occidentală: prosop, săpun, șampon, pastă de dinți, perie de păr, pieptene, unghiere, șervețele etc.
- **COMPORTAMENTUL ÎN INTERIORUL ȘI ÎN ÎMPREJURIMILE ȘCOLII:** cunoașterea regulilor de conduită, salutarea elevilor și adulților, închiderea ușilor cu respect, înțelegerea soneriei, ascultarea anunțurilor, etc.
- **COMPORTAMENTUL ÎN SOCIETATE:** exprimarea sentimentelor în moduri acceptabile din punct de vedere social (manifestarea fericirii, furiei, frustrării, nemulțumirii), solicitarea de asistență, scuzele, acordul/dezacordul, etc.
- **TRANSPORT:** conduita corectă într-un mijloc de transport în comun sau la așteptarea lui, înțelegerea orarelor și stațiilor, etc

2.2. STEREOTIPURILE, PREJUDECĂȚILE ȘI DISCRIMINAREA

În psihologia socială termenul *stereotip* este definit drept convingerea supra-generalizată cu privire la o anumită categorie de oameni. Stereotipurile sunt generalizate, deoarece se presupune că un anumit stereotip este valabil pentru fiecare persoană din categorie, în mod individual. Însă aceste opinii sau credințe pot reflecta sau nu cu exactitate realitatea.

Stereotipurile sunt universale. Ele devin negative atunci când un grup face presupuneri despre un alt grup de oameni fără dovezi reale.

Termenul *prejudecată* vine de la „a pre-judeca”. Aceasta înseamnă să ai o judecată sau o presupunere cu privire la o persoană sau o cultură înainte de a cunoaște efectiv acea persoană sau de a experimenta acea cultură direct. Ele pot fi propagate din mass-media sau din opinia altcuiva și nu alcătuiesc o imagine completă.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

EXERCIȚIU – Prima impresie

Grupul se așează într-un cerc mare sau două grupuri mai mici. Fiecare participant primește câte o foaie cu imaginea unei persoane la care trebuie să se uite, fără să vorbească. Un participant scrie pe o foaie de hârtie prima impresie pe care a avut-o despre imaginea primită, apoi împăturește foaia astfel încât să nu se vadă ce a scris și dă foaia mai departe. După ce fiecare participant a făcut acest lucru, hârtia cu impresii ajunge la prima persoană, care trebuie să o desfacă și să citească ce este scris.

Întrebări pentru dezbateri: *Ați avut cu toții aceeași impresie la început? Pe ce s-a bazat această impresie? Cum se raportează acest lucru la viața reală – pe ce ne bazăm impresiile inițiale? Cum credeți că vă văd ceilalți la început? Cum ne influențează prima impresie felul în care ne comportăm cu o persoană? Ce am învățat în urma acestui exercițiu? Ce o să facem data viitoare când o să formulăm primele impresii despre cineva?*

Discriminarea este comportamentul inechitabil sau prejudiciabil al persoanelor și grupurilor în funcție de caracteristici precum rasa, sexul, vârsta sau orientarea sexuală. Adesea, discriminarea provine din frică și neînțelegere.

Stereotipurile, prejudecățile și discriminarea sunt înțelese ca fiind concepte în strânsă legătură, dar diferite. Stereotipul este considerat ca fiind componenta cea mai **cognitivă** dintre cele trei și apare adesea fără a-l conștientiza. Prejudecata este componenta **afectivă** a stereotipurilor. Discriminarea este una dintre componentele **comportamentale** ale reacțiilor prejudiciabile.

În această viziune tripartită a atitudinilor din interiorul grupului, stereotipurile reflectă așteptări și convingeri despre caracteristicile membrilor grupurilor percepute ca fiind diferite de ale cuiva, prejudecățile reprezintă răspunsul emoțional, iar discriminarea se referă la acțiuni.

Stereotipurile pot conduce către bullying de la o vârstă fragedă. Acestea pot încuraja un comportament agresiv care se va manifesta și la vârsta adultă. Stereotipurile pot, de asemenea, să-i determine pe oameni să trăiască conduși de ură, iar pe victimele acestor stereotipuri să fie conduse de frică. De exemplu, multor homosexuali și lesbiene le este frică să-și recunoască sexualitatea de frica de a fi judecați. Este o situație în care ambii au de pierdut, atât cei care emit stereotipul, cât și cei care sunt victime.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

EXERCIȚIU - Găsește-ți grupul

Participanții sunt invitați să închidă ochii. În prealabil, profesorul pregătește forme colorate, de exemplu cercuri roșii, galbene și verzi. Lipește câte una pe fruntea tuturor elevilor în afară de doi dintre ei. Unuia dintre aceștia nu i se lipește nimic, iar celuilalt i se lipește o formă de culoare unică. Apoi profesorul invită elevii să deschidă ochii și le dă sarcina: „Găsește-ți grupul”. Elevii nu au voie să vorbească între ei sau să se uite la ceea ce au pe propria frunte. Elevii se vor grupa în funcție de culoare, deși nu li s-a spus nimic despre criteriu sau despre faptul că ceea ce au pe frunte ar putea să fie criteriul, iar cele două persoane care sunt distincte (nu are nimic în frunte / are o culoare unică) sunt excluse. Li se spune elevilor că activitatea se oprește atunci când toată lumea este mulțumită cu grupurile formate. Profesorul întreabă dacă toată lumea este mulțumită de modul în care s-au format grupurile, iar dacă cel puțin o persoană nu este mulțumită, se regroupează astfel încât să se respecte regula și anume toate persoanele din clasă să fie mulțumite cu gruparea făcută. În momentul în care toată lumea este mulțumită sau dacă trece prea mult timp, exercițiul se termină.

Întrebări pentru dezbatere: *În funcție de ce v-ați hotărât să vă grupați? Ce anume a stat la baza alegerii voastre? Cum v-ați simțit în acest proces? De ce ați considerat că trebuie să vă grupați în funcție de ceea ce e lipit pe frunte? Ce concluzii puteți extrage din acest exercițiu?*

MITURILE SI STEREOTIPURI DESPRE IMIGRANȚI

❖ „Migranții ne iau locurile de muncă”.

Migranții sunt de obicei atrași de locurile de muncă vacante. Inșă ei ocupă acele posturi pentru care nu există personal cu competențe în domeniul respective, acele locuri de muncă pentru care localnicii nu sunt instruiți sau pregătiți să le facă. Adesea merg acolo unde localnicii se confruntă cu lipsa de forță de muncă.

❖ „Ei nu contribuie la dezvoltarea societății”.

❖ „Ei consumă banii țării. Sunt aici doar pentru beneficii”.

❖ „Ei pun presiune asupra școlilor noastre și a serviciului de sănătate”.

Un număr tot mai mare de oameni pune o presiune sporită asupra serviciilor locale și sunt necesare resurse suplimentare, de ex. pentru traducere și pentru a ajuta copiii nou sosiți să învețe limba țării în care caută azil. Pe de altă parte, copiii din alte țări au ajutat la salvarea unor școli de la închidere și sunt o resursă culturală și lingvistică. Serviciile de sănătate și îngrijire nu ar putea funcționa fără mulți medici, asistente și personal auxiliar din alte țări.

❖ „Nu mă deranjează că „ei” sunt aici, dar „ei” trebuie să învețe să se comporte”.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

EXERCİȚIU - Etichete

Participanții trebuie să închidă ochii. În acest timp, lipește-le pe frunte sau spate un post-it cu un cuvânt pe care ei nu îl pot vedea (dar vizibil pentru ceilalți). Roagă-i apoi să se poarte între ei în conformitate cu cuvântul pe care îl văd scris pe fiecare. Când au reușit cu toții să se poarte ca atare, dar înainte ca lucrurile să meargă prea departe, poți opri activitatea. Roagă-i apoi pe participanți să petreacă câteva minute în liniște, pentru sine, și să scrie pe o foaie de hârtie care cred ei ca este cuvântul pe care îl poartă, cum s-au simțit față de modul în care au fost tratați și dacă le-a afectat comportamentul. De asemenea trebuie să se gândească dacă au început să se poarte ca un grup. Exemple de cuvinte: un migrant, un refugiat, o persoană de etnie rroma, o persoană cu dizabilități, o persoană în vârstă, etc.

Întrebări pentru dezbateri: *Ce caracteristici atribuim persoanelor din jurul nostru în viața de zi cu zi? Crezi că este o caracteristică care să fie comună unui întreg grup de oameni? Cum crezi că te-ai simți dacă ți s-ar atribui o însușire bazată pe faptul că aparții unui anumit grup? Cărei persoane/cărui grup i se atribuie caracteristicile scrise de voi de către societate? Ți s-a întâmplat vreodată să fii caracterizat într-un anumit fel, cu care tu nu erai de acord? Cum afectează acest lucru relațiile dintre oameni? Ce credeți că este un stereotip? Ce anume ați învățat din această activitate? Cum putem să aplicăm aceste învățături în viața de zi cu zi?*

Este greșit să generalizăm. Adeseori relațiile proaste cu localnicii sunt cauzate de comportamentul unuia sau câtorva indivizi nou-veniți. Stereotipurile negative despre grupurile naționale, că au petreceri zgomotoase, sunt șoferi periculoși, agresivi și violenți, băutori mari, lipsiți de respect față de femei sau nepoliticoși, toate se pot baza pe comportamente și incidente reale.

Când cineva dintr-o altă țară se comportă rău sau comite o infracțiune, iese în evidență și uităm că și localnicii sunt condamnați pentru fapte penale. Anxietatea provocată este amplificată în zonele în care un număr foarte mare de nou-veniți au sosit brusc. Toate stereotipurile enumerate s-ar putea aplica la fel de bine și celor din comunitățile locale și în special tinerilor adulți care trăiesc departe de familiile lor. Oamenii din alte țări au, de fapt, mai multe șanse de a fi victime ale infracțiunilor decât autori.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

2.3. ETNOCENTRISMUL, XENOFOBIA, RASISMUL

Etnocentrismul este un termen folosit în științele sociale și antropologie pentru a descrie actul de a judeca altă cultură și a crede că valorile și standardele propriei culturi sunt superioare - mai ales în ceea ce privește limba, comportamentul, obiceiurile și religia. Aceste categorii sunt distincții care definesc identitatea culturală unică a fiecărei etnii. Etnos însemnând „națiune, popor sau cultură”.

Termenul etnocentrism, care derivă din cuvântul grecesc „grupare” și cuvântul latin centric care înseamnă „centru”, a fost aplicat pentru prima dată în științele sociale de către Sociologul american William G. Sumner.

Xenofobia este teama sau antipatia față de oamenii care sunt diferiți de sine, în special de străini. Termenul xenofobie provine din cuvintele grecești *xénos* (străin) și *phobos* (frică), deci înseamnă în esență frica de străini; cu toate acestea, este folosit mai des pentru a descrie ura sau ostilitate. Așadar, reprezintă o aversiune severă față de străini, față de politica și culturile lor.

Adesea, termenul xenofobie este confundat cu rasismul, dar cele două sunt de fapt diferite prin faptul că una este mult mai specifică decât cealaltă. În timp ce rasismul definește prejudecățile bazate exclusiv pe etnie, ascendență sau rasă, xenofobia acoperă orice fel de frică legată de un individ sau un grup perceput ca fiind diferit de către persoana cu fobie.

Rasismul este un model de comportament omniprezent care determină o persoană sau o societate să discrimineze persoanele din alte rase sau grupuri etnice/sociale pe care persoana sau grupul rasist le consideră inferioare. Acest tip de comportament poate varia de la rasism explicit (cum ar fi denigrarea scrisă, verbală și grafică) până la rasism implicit (inechități în educație, locuințe și oportunități). Rasismul poate include și violență fizică împotriva membrilor grupului țintă.

EXERCİȚIU – Consilierea părinților

Între părinții copiilor din clasă întâlniți următoarele situații:

- Familia T.: ambii părinți sunt de profesie medici și sunt implicați activ într-o organizație care sprijină activ refugiații.
 - Familia B.: Mama este de profesie asistent social, iar tatăl este mecanic și sunt originari din Siria.
 - Familia V.: Ambii părinți sunt muncitori iar aspectul lor exterior vă face să bănuți că sunt de etnie romă. Mai mult, copilul povestește că bunicii locuiesc într-un sat cu o populație numeroasă de romi. Cu toate acestea, la sosirea la grădiniță într-o dimineață, mama face un comentariu negativ la adresa „țiganelor” din care rezultă că nu se consideră de etnie romă.
- Cum comunicați cu părinții respectivi, ținând cont de conceptele prezentate mai sus?

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL **EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI**

2.4. ATITUDINEA DE DESCHIDERE

Când oamenii sunt deschiși la diversitate și diferențele dintre ceilalți, ei sunt deschiși să interacționeze cu ei. Sunt dispuși să inițieze și să dezvolte relații cu persoane de altă rasă, etnie, vârsta, mediul educațional, orientarea de gen, originea națională etc.

Deschiderea înseamnă să fii receptiv la diferite moduri de a gândi, de a simți și de a te comporta fără a te simți provocat sau amenințat. Deschiderea este opusul etnocentrismului, care îi judecă pe ceilalți din perspectiva propriilor valori, credințe, presupuneri, identitate și cultură.

Diversitatea este un fapt al vieții. Oamenii arată, gândesc, simt și acționează diferit. Ei trăiesc în țări diferite, primesc educație diferită, au caracteristici diferite. Dar asta îi face să fie unici. Oare dacă acceptăm că diversitatea este un avantaj, am putea avea o lume mai bună, mai înțeleaptă și cu mai multă pace? Dacă acceptăm că diversitatea este benefică, putem vorbi despre societăți incluzive? Prin incluziune înțelegem că oameni diferiți lucrează împreună, trăiesc împreună și învață împreună în aceeași clasă.

În schimb, în realitate, în loc să acceptăm, să înțelegem, să recunoaștem și să apreciem diversitatea, adesea le cerem oamenilor care vin în țara noastră să accepte și să respecte cultura noastră fără ca noi să facem același lucru pentru ei.

Sentiment de apartenență este întâlnit la majoritatea oamenilor. Apartenența înseamnă a fi acceptat ca membru sau parte. Acest sentiment este o nevoie umană, la fel ca și nevoia de hrană și adăpost. Sentimentul de apartenență este important pentru că dă valoare vieții și ne ajută să facem față emoțiilor dureroase.

La școală, sentimentul de apartenență influențează atât performanța elevilor, cât și nivelul de satisfacție cu privire la viața lor în perioada adolescenței. Directorii școlilor și profesorii trebuie să pună în aplicare strategii pentru a identifica acei elevi care sunt cel mai expuși riscului de excluziune socială și să le ofere modalități a crea relații sociale pozitive cu profesorii și colegii. Mulți elevi sunt de părere că profesorii lor se comportă incorect, iar aceste percepții le pot afecta sentimentul de apartenență și implicare la școală.

Copiii imigranților trebuie adesea să depășească multe bariere pentru a reuși la școală. Pentru unii, lipsa de familiarizare cu limba de predare și condițiile precare de viață pot transforma primii ani petrecuți în noua lor țară într-o experiență deosebit de stresantă. Vă puteți imagina cum se simt elevii emigranți sau cei cu dizabilități? Nu de puține ori, ei experimentează izolare, depresie, respingere.

Conform cercetărilor, cele mai eficiente strategii pentru a dezvolta sentimentul de apartenență sunt:

- ✓ Oferirea de sprijin academic tuturor elevilor
- ✓ Reguli corecte și consecvente agreate de toți
- ✓ Relații pozitive
- ✓ Focus pe nevoile individuale și motivarea fiecărui elev să își atingă obiectivele prevăzute în Planurile individuale de învățare

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

- ✓ Crearea unui mediu pozitiv, de susținere în clasă
- ✓ Comunicarea deschisă.
- ✓ Promovarea asemănărilor, și nu a diferențelor.
- ✓ Evitarea criticilor și a comentariilor cu trimitere la personalitatea lor. În schimb, putem face comentarii asupra comportamentului lor.

EXERCIȚIU – *Sceneta*

Elevii vor fi organizați pe grupe de câte 7-8 elevi pentru a realiza o piesă de teatru social. Teatrul social este o formă de Teatru Forum, o modalitate de punere în scenă care oferă posibilitatea interacțiunii, dezbaterii și intervenției directe a spectatorilor cu scopul identificării de soluții sau de modalități de acțiune.

Echipele de actori va fi formată din mai multe personaje: **oprimatul, apărătorul oprimatului, opresorul, susținătorul opresorului, persoanele neutre și un joker** care va menține legătura cu **spectatorii** care pot interveni în desfășurarea acțiunii de pe scenă. În funcție de numărul de elevi dintr-o clasă, aceștia vor fi împărțiți în 2-3 grupe care vor prezenta pe rând un scenariu inspirat din viața reală care să redea o situație de abatere de la valorile și principiile societății interculturale cum ar fi xenofobie, rasism, segregare, discriminarea unor elevi nouveniți în clasa lor (un elev migrant sau refugiat, elev de etnie romă sau un elev de culoare ori de o religie diferită decât a majorității colegilor din clasă etc.). Elevii vor construi scenariul piesei, care trebuie să fie unul cât mai realist și care nu trebuie să dureze mai mult de 10 minute.

Opresorul va manifesta intoleranță, marginalizare, excludere. Oprimatul (victima) este persoana aflată în situația de discriminare. Finalul piesei va fi unul negativ. După ce piesa va fi jucată, urmează discuția dintre joker și spectatori despre ceea ce s-a întâmplat pe scenă, ce și-ar fi dorit să se întâmple, ce și-ar fi dorit să facă personajele, pentru a îmbunătăți situația. Este important ca elevii să înțeleagă faptul că personajele nu se pot schimba radical. De exemplu opresorul nu poate deveni dintr-o dată nerasist, dar poate fi eventual convins de un alt martor la eveniment să adopte o altă atitudine față de oprimat. Urmează apoi partea de Forum, în care piesa se reia, iar spectatorii pot interveni în desfășurarea piesei, devenind actori în piesă sau înlocuind un personaj din piesă, astfel încât piesa reușește să aibă un alt final, mai fericit. În prima oră se pregătesc piesele, iar în cea de-a doua oră se joacă.

Întrebări pentru dezbateri: *Cum v-ați simțit pe parcursul desfășurării pieselor? (întrebare pentru actori) Cum v-ați simțit să puteți înlocui actorii și să schimbați comportamentul personajelor? (întrebare pentru spectatori) Cum ați defini discriminarea pornind de la aceste piese de teatru? Care credeți că sunt efectele discriminării asupra celor discriminați? Dar asupra celor care discriminează? Dar asupra societății în general? Ce am putea face pentru a oprit discriminarea?*

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

2.5. DE LA SOCIETATEA MULTICULTURALĂ LA SOCIETATEA INTERCULTURALĂ

Cultura – ansamblu de: mituri, valori, norme; obiceiuri și tradiții; modele de acțiune (moduri de a face diferite lucruri); comportamente și atitudini.

Multiculturalitatea – existența în același mediu a **mai multor culturi**, fără a avea conflicte, dar și fără a derula relații permanente și consistente de schimb și cooperare.

Interculturalitatea – interacțiunea dintre mai multe culturi care coexistă în același mediu, schimbul și recunoașterea mutuală privind valori, tradiții și moduri de viață.

Fiecare dintre noi se naște într-o anumită cultură ale cărei elemente trebuie să le învățăm pe tot parcursul vieții. Transferul unei culturi de la generațiile adulte către noile generații se realizează prin socializare. Agenții socializării sunt familia, școala, mass-media, grupurile de egali, grupurile de interese din cadrul societății etc. Familie asigură o socializare primară, pe când școala oferă o socializare secundară, mai precis contactul cu valorile și normele culturii dominante pe care trebuie să și le însușească și să le practice pentru a reuși în plan social.

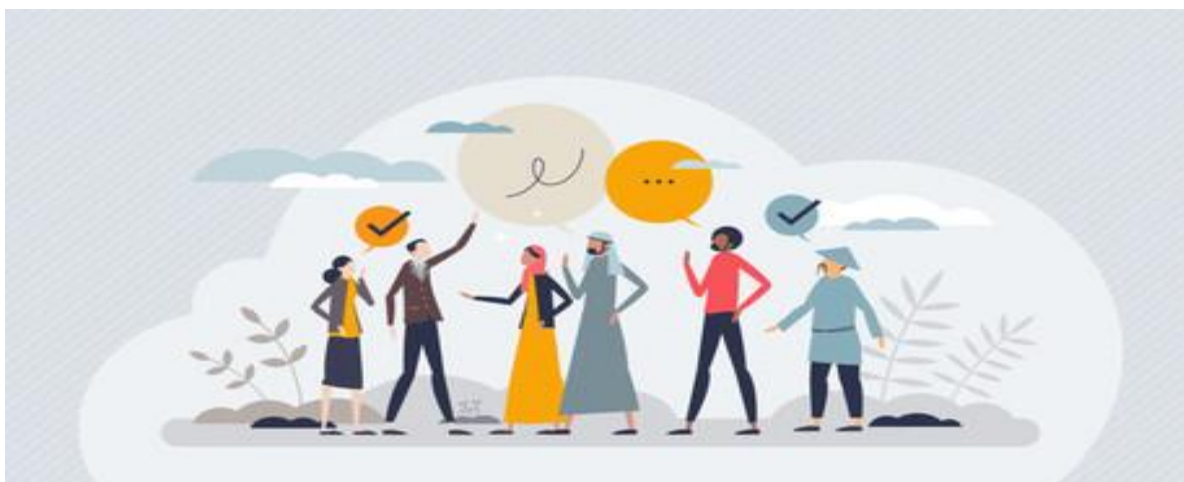
Grupurile minoritare sunt adesea forțate să adere necondiționat la regulile majorității și implicit să renunțe la elementele specifice propriei culturi (această situație explică abandonul și eșecul școlar crescut în rândul copiilor de alte etnii sau care provin din familii de migranți/refugiați. Școala/clasa de elevi este o societate și o comunitate în miniatură; este o *comunitate de învățare* caracterizată prin diversitate (moduri și stiluri diferite de învățare ale elevilor, grupuri socio-culturale diferite).

EXERCIȚIU – Patru colțuri

În această activitate fiecare dintre cele 4 colțuri ale camerei va reprezenta un punct de bază. Facilitatorul va expune o problemă grupului, iar participanții trebuie să se grupeze într-unul din cele 4 colțuri, care reprezintă câte o opinie față de problema expusă. Afirmatia: **Motivul principal din cauza căruia unele grupuri le judecă pe altele este: 1. se tem unii de alții; 2. traiesc separat; 3. diferențele culturale sunt mari. 4. "colțul deschis" este pentru participanții care au o altă părere sau o altă soluție la problema expusă.** Participanții sunt rugați să meargă într-unul dintre colțurile alese de ei, în funcție de opinia cu care sunt de acord. Următorul pas este ca participanții să vorbească între ei și să argumenteze de ce colțul/opinia lor este cea mai potrivită. Este în regulă dacă vor să-și schimbe colțurile/părerile, atât timp cât fiecare participant a avut ocazia să-și argumenteze alegerea

Intrebări pentru dezbateri: *Ce s-a întâmplat în timpul exercițiului? Cât de diferit a fost să alegi un colț? Cum a decurs discuția din interiorul grupului? Care a fost cea mai mare provocare pe care ai întâlnit-o? Cât de des te confrunți cu situații în care trebuie să îți argumentezi declarațiile? Ce ai învățat despre tine și despre ceilalți? Ce ai schimba dacă ar fi să începi exercițiul din nou?*

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

Capitolul 3 Bariere lingvistice și culturale

3.1. COMUNICAREA

Comunicarea este schimbul de mesaje. Atunci când două persoane își schimbă rolul de emițători și receptori în timpul discuției, comunicarea se numește *bidirecțională*. Atunci când o persoană transmite și una sau mai multe persoane primesc, atunci acolo este o comunicare *unidirecțională* (de exemplu, profesorul a înregistrat un videoclip). O comunicare bidirecțională este întotdeauna mai eficientă decât o comunicare unidirecțională.

Deasemenea putem vorbi despre comunicare *verbală* care include limbaj și comunicarea *nonverbală* care include gesturi, simboluri, semne.

Într-o comunicare pot exista obstacole din diferite cauze, cum ar fi:

- **Cauzele fizice** ale emițătorului, receptorului sau mediului, cum ar fi dizabilități fizice, zgomot, lumină prea slabă, distanță, oboseală.
- **Cauze emoționale**, precum entuziasmul, aversiunea, stresul, alte sentimente și stări.
- **Cauze mentale**, cum ar fi dizabilitățile mintale, prejudecățile (de exemplu, „bărbații sunt mai inteligenți decât femeile”) și stereotipuri (de exemplu, „băieții tineri sunt întotdeauna imaturi”).

Pentru a avea o comunicare eficientă trebuie să:

- ✓ Ascultați cu atenție ce spune emițătorul. Este bine să confirmați că înțelegeți mesajul aprobând din cap sau prin interjecții.
- ✓ Puneți întrebări pentru a clarifica ceea ce nu este suficient de clar.
- ✓ Luați notițe cu cuvintele cheie pentru a vi le aminti.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

CÂTEVA SFATURI PENTRU A DEVENI UN ASCULTATOR MAI ACTIV

- Ascultați întregul sens și sentimentele din spate.
- Verificați înțelegerea – explicați ce ați înțeles cu propriile cuvinte.
- Arătați că ați înțeles întregul mesaj.
- Priviți problema/chestiunea dezbătută și din cealaltă perspectivă.
- Nu trageți niciodată o concluzie pripită.
- Nu vă planificați răspunsul în timp ce ascultați.
- Fiți obiectivi și păstrați-vă propriile opinii și eventualele probleme la distanță.
- Să nu aveți prejudecăți față de cel cu care vorbiți.
- Rămâneți concentrați și ascultați până la capăt.
- Observați modul în care se exprimă persoana care vorbește și modulația vocii.
- Ascultați cu „ochii”: observați expresia facială, gesturile și limbajul corpului.

Diferitele culturi și-au stabilit propria limbă ca parte a culturii lor. Oamenii se simt mult mai confortabil și comunicarea este mai exactă atunci când comunică în propria limbă. Pentru mulți oameni, să învețe o nouă limbă necesită un efort considerabil. Deoarece limba este influențată de cultură și include emoții, este foarte ușor să apară neînțelegeri când comunicarea are loc într-o altă limbă. „De exemplu, separarea Germaniei de Est și de Vest timp de 40 de ani a făcut ca limba să fie foarte diferită. Dialectul a devenit foarte diferit, deoarece și oamenii din Germania de Est aveau influența limbii ruse, în timp ce Germania de Vest avea influența englezei. Astfel, de zeci de ani, există această barieră în comunicarea dintre ei.

EXERCIȚIU – Ascultarea activă

Participanții se așază în cerc cu o foaie în mână. Profesorul citește povestea *“Life with the Wright family”*. Aceștia ascultă cu atenție textul și de fiecare dată când aud cuvântul **“right”** sau un altul care se pronunță la fel (de exemplu **“Wright”** sau **“write”**), trebuie să paseze foaia partenerului din *dreapta*. Iar de fiecare dată când aud cuvântul **“left”** sau un altul care se pronunță la fel, pasează foaia partenerului din *stânga*.

Întrebări pentru dezbateri: Ce vă amintiți din povestea *“Life with the Wright family”*? Ce ați învățat din această activitate cu privire la **comunicare**? Ce ați învățat din această activitate cu privire la **lucrul în echipă**? Ce ați învățat din această activitate cu privire la **abilitățile de ascultare**?

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

Story - "Life with the Wright Family"

One day the Wright family decided to take a vacation. The first thing they had to decide was who would be left at home since there was not enough room in the Wright family car for all of them. Mr Wright decided that Aunt Linda Wright would be the one left at home. Of course this made Aunt Linda Wright so mad that she left the house immediately yelling "It will be a right cold day before I return".

The Wright family now bundled up the children, Tommy Wright, Susan Wright, Timmy Wright and Shelly Wright and got in the car and left. Unfortunately, as they turned out of the driveway, someone had left a trash can in the street, so they had to turn right around and stop the car. They told Tommy Wright to get out of the car and move the trash can so they could get going. Tommy took so long that they almost left him in the street. Once the Wright family got on the road, Mother Wright wondered if she had left the stove on. Father Wright told her not to worry because he had checked the stove and she had not left it on. As they turned right at the corner, everyone started to think about other things that they might have left undone.

No need to worry now, they were off on a right fine vacation. When they arrived at the gas station, Father Wright put gas in the car and then discovered that he had left his wallet at home. So Timmy Wright ran home to get the money that was left behind. After Timmy had left, Susan Wright started to feel sick. She left the car saying that she had to throw up. This of course got Mother Wright's attention and she left the car in a hurry. Shelly Wright wanted to watch Susan get sick, so she left the car too. Father Wright was left with Tommy Wright who was playing a game in the backseat.

With all of this going on Father Wright decided that this was not the right time to take a vacation, so he gathered up all of the family and left the gas station as quickly as he could. When he arrived at home, he turned left into the driveway and said "I wish the Wright family had never left the house today! Right?"

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

EXERCIȚIU – Pantomimă

Participanții extrag pe rând câte un cartonaș cu o imagine care prezintă una dintre probleme frecvent întâlnite la elevi. Prin limbajul corpului (pantomimă), aceștia îi vor ajuta pe ceilalți participanți să identifice problema sugerată de imagine.

Întrebări pentru dezbatere: *A fost dificil să identificați problemele sugerate prin limbajul nonverbal? A fost dificil să mimați problemele expuse în imagini? Ați întâlnit aceste probleme la elevii dvs?*

SOMN INSUFICIENT

STRESUL CAUZAT DE TESTE/EXAMENE

TIMP PIERDUT

LIPSA MOTIVAȚIEI / INTERESULUI DE A ÎNVĂȚA

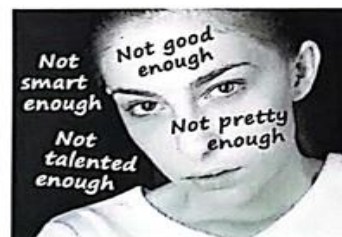
PROBLEME FINANCIARE

RESPINGEREA / DISCRIMINAREA/ IZOLAREA

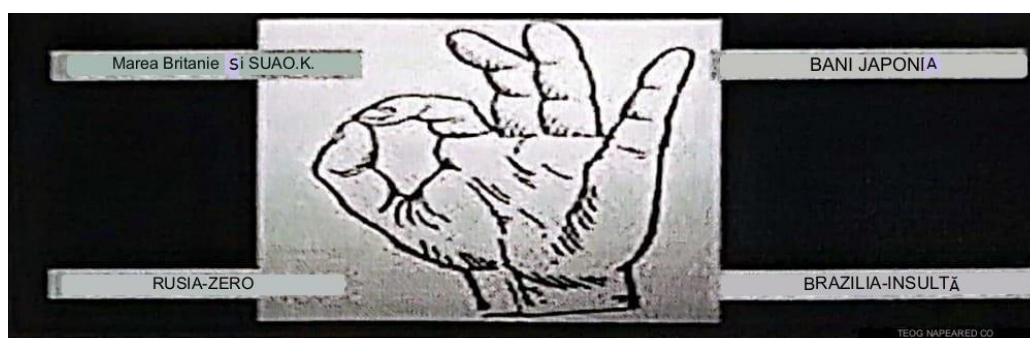
STIMĂ DE SINE SCĂZUTĂ

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

3.2. DIFERENȚELE CULTURALE ÎN LIMBAJUL CORPULUI

Semnificația semnelor, simbolurilor și a gesturilor variază în diferite culturi. De exemplu, semnul cu pumnul strâns și degetul mare ridicat în sus este luat ca un semn de aprobare și de urare de noroc în majoritatea culturilor, dar este luat ca o insultă în Bangladesh. În mod similar, gestul mâinii cu două degetele în forma literei V cu palma îndreptată fie spre exterior sau spre interior înseamnă victorie și pace în SUA, dar dacă cineva arată semnul acesta cu dosul mâinii îndreptat spre interlocutor, gestul este considerat o insultă în multe culturi.

Câteva componente importante ale limbajului corporal intercultural sunt:

SPAȚIUL PERSONAL - cât de aproape sunt oamenii când vorbesc. Ați observat vreodată că fiecare cultură înțelege spațiul personal în mod diferit? Unele culturi din Orientul Mijlociu, de exemplu, se simt confortabil cu apropierea fizică, în timp ce alții, precum americanii, prețuiesc spațiul personal și se simt incomod dacă cineva se apropie prea mult.

În Occident, oamenii stau în general la distanță de un braț, pe când în culturile arabe și latine, oamenii stau foarte apropiați, chiar și la șase centimetri. Sirienii stau adesea mai aproape unul de celălalt decât norma occidentală.

România-140 cm, Ungaria-131 cm, Arabia Saudită-127 cm, Turcia-123 cm, Estonia-122 cm, Pakistan-120 cm, Hong Kong-116 cm, China-116 cm, Argentina-80 cm, Bulgaria-81 cm, Ucraina-86 cm, Slovacia-89 cm, Rusia-89 cm, Grecia-91 cm, Serbia-92 cm, Italia-93 cm.

CONTACTUL VIZUAL

În culturile occidentale oamenii privesc direct în ochi interlocutorul. În culturile arabe, contactul vizual prelungit arată interesul și sinceritatea față de cealaltă persoană. Sirienii se așteaptă ca oamenii să mențină contactul vizual în timpul interacțiunii. Demonstrează respect, atenție și încredere. Cu toate acestea, musulmanii devotați își pot coborî privirea atunci când vorbesc cu cei de sex opus. Cei din Japonia sau Africa, evită contactul vizual pentru a arăta respect.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

CONTACTUL FIZIC

În America Latină, doi bărbați se pot saluta cu o îmbrățișare inimoasă. În schimb, oamenii din Asia sunt mai conservatori în aceste tipuri de comunicare non-verbală. De exemplu, mulți asiatici nu sunt entuziasmați de atingeri. La primele întâlniri ei preferă să dea mâna. În unele culturi, atingerea dintre bărbați și femei - chiar și o strângere de mână - poate fi extrem de sensibilă și ar trebui evitată.

SALUTUL

Iată cum se salută oamenii din diferite țări:

- ✓ Italia, Spania, Portugalia, Grecia: sărut pe fiecare obraz
- ✓ Germania: o strângere fermă de mână
- ✓ Japonia: plecăciune
- ✓ Franța: sărut pe obraji de trei sau patru ori
- ✓ Țările de Jos, Belgia, Elveția: sărută de trei ori de la dreapta la stânga la dreapta.
- ✓ Thailanda: împreunează mâinile și se înclină ușor
- ✓ U.K.: o strângere de mână
- ✓ Arabia Saudită: își ating nasul.
- ✓ Argentina: o îmbrățișare și un sărut pe obraz
- ✓ India: pun palmele împreună și spun „Namaste”
- ✓ S.U.A.: strângere de mână, își ating pumnii, îmbrățișare

Salutările siriene sunt de obicei prelungite și includ întrebări despre bunăstarea celuilalt. În contexte formale, salutul implică o strângere de mână doar cu mâna dreaptă.

Bărbații arabi scutură mâinile foarte ușor. Dacă un arab nu atinge pe cineva pe care îl salută, de obicei este pentru că știe că persoana respectivă nu este obișnuită să fie atinsă în timpul salutului.

Strângerea mâinii unei femele nu este potrivită decât dacă ea își întinde mâna mai întâi. Mulți bărbați sirieni salută femeile punându-și mâna pe piept și salutându-le.

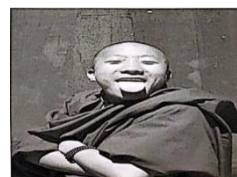
Salutările neoficiale între persoane de același sex pot implica o îmbrățișare sau două sărutări pe fiecare obraz.

A săruta fruntea sau mâna dreaptă denotă un respect profund, dar nu este acceptabil ca un bărbat să sărute o femeie în acest mod dacă nu sunt rude.

Gesturile pot avea semnificații diferite în diferite culturi. De exemplu, mângâierea pe cap a copiilor, în unele culturi asiatice este un gest foarte prost văzut deoarece capul este considerat sacru.

În țările din Orientul Mijlociu consideră că atingerea dintre oamenii de sex opus este nepotrivită.

Călugării tibetani scot limba pentru a saluta oamenii. De asemenea, fac gestul de a sta cu mâinile în sân pentru a arăta că „vin în

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

pace”. Au început să facă asta pentru a dovedi că nu sunt reîncarnarea unui rege crud din secolul al IX-lea care avea o limbă neagră.

ASPECTUL

Aspectul este o altă formă de comunicare non-verbală. Oamenii sunt judecați după aspectul lor. Vestimentația și diferențele dintre stilul de a se îmbrăca, spun multe despre orice individ și reprezintă un aspect important al personalității în majoritatea culturilor. Dar “să te îmbraci bine” are semnificații diferite în diferite culturi. De asemenea, există diverse stereotipuri despre aspectul persoanelor care au un statutul economic bun.

EXERCIȚIU – *Petrecere multiculturală*

Participanții sunt invitați să-și imagineze că vor merge la o petrecere unde vor fi prezenți oameni din 4 culturi diferite, numite simbolic: Cultura Roșie, Cultura Verde, Cultura Albastră și Cultura Galbenă. Fiecare participant primește o foaie cu informații despre cultura căreia aparțin, modul în care trebuie să salute și să se comporte, ce este interzis să facă și atitudinea față de alte culturi. După ce citesc și rețin informațiile, petrecerea poate să înceapă. Aceștia se vor plimba printre invitații de la petrecere și vor face cunoștință cu cât mai multe persoane, jucând rolurile primite.

Întrebări pentru dezbateri: *Cum te-ai simțit la petrecere? Ce ai remarcat? Au fost situații care te-au surprins sau te-au deranjat? Ai întâlnit astfel de situații și în viața personală?*

CULTURA VERDE

Acest cartonaș îți spune cărei culturi aparții.

În timpul jocului, trebuie să respecti obiceiurile culturii tale și comportamentul specific:

- **TABOO: niciodată nu folosești mâna sau brațul stâng.**
- **SALUTUL: atingi ușor pe umăr persoanele pe care le saluți.**
- **ATITUDINEA: te consideri superior față de cei din **Cultura ROȘIE.****

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

CULTURA GALBENĂ

Acest cartonaș îți spune cărei culturi aparții.

În timpul jocului, trebuie să respecti obiceiurile culturii tale și comportamentul specific:

- **TABOO:** întotdeauna atingi persoanele cu care stai de vorbă.
- **SALUTUL:** îmbrățișezi persoanele când saluți.
- **ATITUDINEA:** te consideri inferior față de cei din **Cultura VERDE.**

CULTURA ROȘIE

Acest cartonaș îți spune cărei culturi aparții.

În timpul jocului, trebuie să respecti obiceiurile culturii tale și comportamentul specific:

- **TABOO:** niciodată nu-i atingi pe ceilalți.
- **SALUTUL:** faci cu ochiul persoanei când saluți.
- **ATITUDINEA:** consideri că sunt ciudați cei din **Cultura ALBASTRĂ.**

CULTURA ALBASTRĂ

Acest cartonaș îți spune cărei culturi aparții.

În timpul jocului, trebuie să respecti obiceiurile culturii tale și comportamentul specific:

- **TABOO:** niciodată nu-i privești în ochi pe ceilalți.
- **SALUTUL:** saluți întotdeauna întinzând și strângând mâna dreaptă.

ATITUDINEA: consideri că sunt interesanți și îi idolatrizezi pe cei din **Cultura GALBENĂ.**

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

3.3. CONCEPȚIA TIMPULUI

Timpul are o interpretare diferită în funcție de cultură. Unele culturi sunt monocrone, iar altele altele policrone.

Culturilor monocronice le place să facă câte un lucru pe rând. Ei consideră important ca lucrurile să se facă într-o anumită ordine și susțin că există un timp și un loc potrivit pentru orice. Ei nu apreciază întreruperile. Le place să se concentreze asupra sarcinii pe care o au de făcut în acel moment. Respectă termenele limită și își iau foarte în serios angajamentele. Dacă locuiți în Statele Unite, Canada sau Europa de Nord, trăiți într-o cultură monocronică.

Culturilor policronice le place să facă mai multe lucruri în același timp. Biroul unui manager într-o cultură policronică are de obicei o ușă deschisă, un telefon care sună și o întâlnire, toate întâmplându-se în același timp. Deși pot fi ușor distrași, aceștia gestionează bine întreruperile. Au tendința de a schimba planurile des și ușor. Socializarea și relația cu oamenii sunt preocuparea lor principală (în special cu cei înrudiți sau apropiați de funcția lor) și au tendința de a lega relații care durează o viață întreagă

MONOCRONIC	POLICRONIC
Oamenii tind să facă câte un lucru pe rând.	Oamenii tind să facă mai multe lucruri deodată.
Ora este respectată, iar punctualitatea este importantă.	Timpul și termenele limită sunt orientative, iar oamenii ar putea intenționa să le respecte, dar nu vor face asta întotdeauna.
Timpul este limitat - timpul este o resursă care trebuie utilizată eficient.	Timpul este subiectiv, un concept relativ, un instrument
Logica, eficiența și viteza sunt esențiale la locul de muncă.	Accentul este pus pe relații / socializare și vor îmbunătăți eficiența.
Viitorul este o continuare a prezentului.	Viitorul este interconectat cu trecutul și prezentul.
Se cere respectarea termenelor.	În prim plan este construirea unei relații, în plan secund este și timpul.

Sursa: <http://www.professionalglobaletiquette.com/2016/02/cultural-differences-between-monochronic-vs-polychronic/>

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

EXERCIȚIU – Cât durează 1 minut?

Participanții sunt rugați să lase deoparte ceasurile și telefoanele mobile. Apoi toți sunt rugați să exerseze de câteva ori să se așeze pe scaune cu ochii închiși, fără să scoată nici un zgomot. După ce exersează de câteva ori acest lucru începe jocul. Toată lumea stă în picioare, cu ochii închiși. Când se aude comanda “START” fiecare participant trebuie să cronometreze 1 minut și când consideră că timpul a expirat, se așază pe scaun. Participanții pot deschide ochii când se așază pe scaune, dar nu înainte. Facilitatorul observă când participanții se așază în timpul exercițiului.

Întrebări pentru dezbateri: *Ce s-a întâmplat în timpul exercițiului? De ce credeți că percepția timpului este diferită la fi ecare persoană? Poți da un exemplu de situație când tu și o altă persoană ați avut percepții diferite asupra unui lucru?*

EXERCIȚIU – Strategii de lucru

1. Participanții iau o foaie pe care o împart în două coloane. Să vor cronometra în timp ce scriu alternativ în fiecare coloană câte o cifră (în prima coloană) și o literă a alfabetului (în a doua coloană). Vor opri cronometrul când vor termina de scris primele 10 cifre și primele 10 litere.
2. Reiau procesul, însă de data aceasta vor cronometra cât timp durează să scrie cifrele de la 1-10, apoi literele A-J.

Întrebări pentru dezbateri: *Comparând timpul de la etapa 1 cu cel de la etapa 2, care strategie a fost mai eficientă ?*

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

Capitolul 4 Strategii didactice care facilitează integrarea elevilor migranți sau refugiați

În această parte a ghidului propune o serie de metode, instrumente și activități care facilitează înțelegerea, practicarea acceptării și respectării diversității de către localnicii din țara gazdă, elevi și părinți, cu care lucrăm ca profesori, și contribuie la integrarea și incluziunea elevilor. Indiferent de metodele de predare alese, este important să țineti cont de nevoile elevilor din clasă, să-i faceți să se simtă relaxați și în siguranță. În acest sens, puteți să-i întrebați, de exemplu, despre ce subiecte se simt ei confortabil să vorbească.

Încurajați munca de grup și între grupuri lingvistice, dacă este relevant. Promovați comunicarea și interacțiunea în clasă. Dezvoltați o pedagogie incluzivă, în care toată lumea este prețuită și toți elevii sunt ajutați să aibă acces la educație. Acest lucru este deosebit de important atunci când elevi naționali și refugiați sunt în aceeași clasă. Permiteți, de exemplu, traducerea instrucțiunilor în limba maternă pentru a vă asigura că toată lumea înțelege despre ce e vorba. Limba poate fi o barieră în calea școlii. Este posibil ca elevii refugiați să cunoască prea puțin limba țării gazdă. Calitatea educației pe care au primit-o anterior ar putea fi scăzută. Poate s-au confruntat cu forme de discriminare (de exemplu, hărțuire, ostilitate). De aceea este important ca școala să sprijine învățarea și pe cei care au suferit traume.

4.1. EXERCITII DE PREZENTARE ȘI INTEGRARE ÎN GRUP

Unele activități pot fi folosite ca exerciții de spargerea gheții pentru a ajuta elevii migranți/refugiați nou sosiți în școală să se simtă mai în largul lor.

- **Ordinea alfabetică**

Elevii trebuie să se ridice și să-și adreseze unul altuia întrebarea „*Cum te cheamă?*” și să se așeze în ordine alfabetică după nume. Când toată lumea este înșiruită, cereți-le să se prezinte pentru a verifica dacă ordinea este corectă. Dacă este incorectă, ei își schimbă poziția după caz.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL

EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

▪ **Ceva ce nu știți**

Aceasta poate fi o continuare bună a activității în ordine alfabetică. Exersați în prealabil propoziții cu „pot”, „am” etc. Elevii nou veniți își spun numele și ceva ce alți oameni nu știu despre ei, de ex. *“Mă numesc Abida și pot vorbi patru limbi. /Am 3 frați.”*

▪ **Să ne prezentăm**

Exersați limbajul specific pentru a face prezentări. Elevii se împart apoi în două grupuri de dimensiuni egale și formează două cercuri, unul în interiorul celuilalt. Cei din cercul interior sunt orientați spre exterior, iar cei din cercul exterior sunt orientați spre interior. Elevii se prezintă pe rând, de ex. *"Bună, sunt Aysha. Mă bucur să te cunosc." – "Numele meu este Habiba - ma bucur sa te cunosc."* Cercul exterior se mișcă apoi, în timp ce cercul interior rămâne nemișcat. Repetați până când tura este completă.

▪ **Ce înseamnă numele meu**

Acest lucru le oferă elevilor migranți/refugiați posibilitatea de a-și spune unii altora mai multe despre ei înșiși, de ex. *"Numele meu este Barakat. Înseamnă binecuvântare. Bunicul meu mi-a ales numele."*

▪ **Mai multe informații**

Grupați elevii în perechi și rugați-i să-și spună unul altuia câte ceva despre ei înșiși, De preferat este să ofere doar informații despre lucruri pozitive și și cu care se simt confortabil să le împărtășească, de ex. preferințe, hobbyuri, abilități, etc. Apoi, elevii sunt împărțiți în grupuri și pe rând își prezintă partenerul, de ex. *„Acesta este Hakim. Vine din Afganistan. Poate vorbi araba și engleza. Îi place să joace fotbal.”*

❖ **4.2. ÎNVĂȚĂREA BAZATĂ PE PROIECTE**

Proiectul = un set clar de activități, întreprinse de o echipă de oameni care urmăresc să atingă obiective specifice într-un interval de timp și cu resurse limitate. Un proiect este orientat către obiective, iar un proiect de succes ar trebui să ajungă la rezultatele anticipate.

Metoda Proiectului pune mai mult accent pe procesul de învățare decât pe obținerea rezultatelor. Predarea se realizează prin realizarea proiectului, mai degrabă decât să se folosească proiectul pentru a rezuma, exersa sau completa materia predată anterior.

Această metodă are o serie de obiective:

- să transmită conținut de învățare,
- să construiască abilități și competențe transversale,
- să dezvolte valori și atitudini,
- să se coreleze la lumea reală prin experimentare și aplicarea.

Pentru a fi eficientă, învățarea bazată pe proiecte trebuie să aibă următoarele caracteristici:

- ✓ Îi determină pe elevi să investigheze idei și întrebări importante.
- ✓ Este încadrată în jurul unui proces de anchetă.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL

EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

- ✓ Se diferențiază în funcție de nevoile și interesele elevilor.
- ✓ Este dirijată de producția și prezentarea independentă de către elev, mai degrabă decât de livrarea de informații de către profesor.
- ✓ Presupune utilizarea gândirii creative, a gândirii critice și a abilităților de a investiga, de a trage concluzii și de a crea conținut.
- ✓ Tratează probleme autentice și de actualitate din lumea reală.

4.3. METODA CELOR 5 CHEI

Această metodă prezintă următoarele avantaje:

- ✓ Are conexiune cu lumea reală
- ✓ Stă la baza învățării
- ✓ Implică o colaborare structurată
- ✓ Este condusă de elevi
- ✓ Oferă evaluare complexă

Abilități și competențe transversale dezvoltate prin această metodă:

- ✓ Lucru în echipă.
- ✓ Abilități de conducere.
- ✓ Rezolvarea conflictelor
- ✓ Managementul sarcinilor
- ✓ Etica muncii
- ✓ Focus pe rezultate
- ✓ Accent pe calitate
- ✓ Respectarea termenelor
- ✓ Dezvoltarea sentimentului de apartenență la comunitatea școlară - incluziune
- ✓ Democratizarea echipelor
- ✓ Managementul diversității
- ✓ Respect pentru ceilalți
- ✓ Învățare activă
- ✓ Asumarea învățării
- ✓ Dorința de implicare

FAZA 1: PLANIFICAREA

- Stabiliți ceea ce urmează să studieze elevii și domeniile de interes
- Corelați cu realitatea și găsiți conexiuni cu lumea reală.
- Implicați elevii în cercetări și discuții adecvate vârstei lor, astfel încât aceștia să înțeleagă diferite aspecte.
- Discutați și definiți rezultatele așteptate ale proiectului.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL

EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

- Grupați-vă în echipe și stabiliți rolurile fiecăruia.
- Definiți obiectivele și activitățile.
- Stabiliți reguli de conduită în interiorul și în afară grupului.
- Stabiliți care sunt criteriile de evaluare ale calității proiectului.
- Stabiliți modalitățile de evaluare care vor fi utilizate la fiecare punct.
- Stabiliți care este publicul țintă.

FAZA 2: PLANIFICAREA ACTIVITĂȚILOR

- Discutați și stabiliți resursele necesare, sursele de informații, oamenii care trebuie intervievați, locuri de vizitat (fie personal sau virtual).
- Stabilirea rolurilor fiecărui membru al echipei.
- Repartizarea sarcinilor.
- Stabilirea termenelor limită pentru sarcini și a formatului de prezentare.

FAZA 3: EXECUTAREA PROIECTULUI

- Încurajați și sprijiniți elevii în timp ce își îndeplinesc sarcinile.
- Îndemnați-i să aibă întâlniri regulate de verificare a progresului, astfel încât să identifice din timp eventualele provocări sau dificultăți, iar proiectul să fie finalizat la timp.
- Elevii ar putea dori să petreacă mai mult decât era planificat inițial pentru anumite sarcini sau pentru realizarea proiectului. Însă cântăriți cu atenție argumentele pro și contra.
- Fiți disponibili pentru ei, dar evitați „predarea” și încercați „coaching” (îndrumarea) - această metodă pune accent pe CUM învățăm, precum și pe CE învățăm. Încercați să-i determinați pe elevi să găsească ei înșiși soluțiile, punând întrebările potrivite.
- Asigurați-vă că oferiți oportunități bune pentru ca toți să vadă aplicabilitatea în lumea reală.

FAZA 4: EVALUAREA PROIECTULUI - FEEDBACK

- ***Feedback pe tot parcursul procesului.***
Este mai util decât la final.
Încurajați feedback-ul sincer.
Asigurați-vă că elevii respectă regulile de conduită stabilite.
Evaluarea se acsează pe
 - ✓ proces (de exemplu, cooperarea în echipă, implicarea egală a tuturor).
 - ✓ rezultate, conform obiectivelor stabilite.
- ***Feedback la final***
Ultimele îmbunătățiri și retușări înainte de prezentare

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL **EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI**

- **Feed Forward**
- După ce s-a finalizat tot procesul de realizare a proiectului, mențineți o gândire pozitivă a elevilor. Focusați-vă pe succes, pe ceea ce au învățat și pe ce se poate face pentru a îmbunătăți lucrurile data viitoare.

FAZA 5: PREZENTAREA

- Prezentarea lucrărilor elevilor - cine este publicul?
 - ✓ Colegii de clasă
 - ✓ Colegii din altă clasă
 - ✓ Colegii din toată școala
 - ✓ Părinți/ comunitatea locală
- Prezentarea lucrărilor elevilor – cum și unde?
 - ✓ În cadrul unui festival / serbare școlară/ simpozion, etc.
 - ✓ Tipărite, pe ecran, în direct.
- După (în timpul) prezentării
 - ✓ Întrebări/feedback/discuții

Sugestii de subiecte

Obiceiuri alimentare în lume
Cât de valoroasă este apa și de ce?
Utilizarea matematicii

4.4. METODA DEZBATERII

Una dintre metodele folosite de avocați este dezbateră. O dezbatere este o argumentare verbală care se desfășoară într-un cadru stabilit. Dezbaterile sunt întâlnite atât în mediul politic, cât și în cel educațional. Oamenii pot exprima dezacordul cu opinii opuse, într-un cadru organizat, care oferă tuturor participanților șansa de a-și prezenta și apăra argumentele, precum și de a trage concluzii despre argumentele oponentilor lor. Există multe forme posibile pentru o dezbatere, dar acestea au și multe caracteristici comune.

Într-o dezbatere, discursurile de început sunt numite „discursuri constructive” deoarece este prezentată construcția/structura de bază. Argumentarea înseamnă a-ți afirma poziția și apoi a justifica acea poziție, demonstrând de ce este cea corectă. Dovezile obținute prin cercetare, cum ar fi sub formă de statistici sau sub formă de rezultate ale cercetării, sunt folosite pentru a justifica o poziție într-o dezbatere. Citatele și mărturiile personale pot fi folosite ca dovezi.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

Beneficiile dezbaterii

- ✓ Elevii se pot implica cu adevărat în subiect.
- ✓ Îi învață pe elevi să evalueze critic și obiectiv informațiile.
- ✓ Elevii pregătesc o pledoarie bazată pe fapte și cercetări solide.
- ✓ Componentele dezbaterii pot fi aplicate într-o serie de arii curriculare și pot ajuta elevii dezvoltă abilități de ordin superior.
- ✓ Elevii dezvoltă abilități valoroase de comunicare, cum ar fi livrarea unui discurs și cum să argumenteze și să susțină în mod eficient ideile prezentate.
- ✓ Dezbaterile dezvoltă abilitățile de ascultare
- ✓ Stimulează și întărește încrederea elevilor

Abilități dezvoltate prin dezbateri

- ✓ Gândirea abstractă
- ✓ Gândirea analitică
- ✓ Prezentarea unui discurs în public
- ✓ Utilizarea limbii
- ✓ Interogarea/evaluarea încrucișată
- ✓ Cercetarea și analizarea unui punct de vedere.
- ✓ Distingerea dintre fapte și opinie
- ✓ Abilități de organizare
- ✓ Abilități de cooperare/ munca în echipă

Abilități de bază ale dezbaterii

- ✓ Argumentarea
- ✓ Contra-argumentarea: contestarea și refutarea (combaterea)
- ✓ Cercetarea, esențială pentru a construi un argument puternic.
- ✓ Validarea sursei de informare.
- ✓ Abilități de comunicare, esențiale pentru prezentarea și susținerea argumentelor.

Refutarea & contra-argumentarea

A refuta un argument presupune contestarea și combaterea unui argument prin prezentarea unor dovezi (fapte sau cifre) care dovedesc că argumentul este fals sau neadevărat.

A rebuta un argument înseamnă a-l discredita prin prezentarea unui punct de vedere complet diferit.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

Rezultatele dezbaterii

- ✓ Dezvoltă competențele și cunoștințele academice.
- ✓ Crește gradul de absolvire a liceului și rata de participare la facultate.
- ✓ Intensifică gândirea critică, cercetarea și abilitățile de avocatură.
- ✓ Întărește încrederea în sine.
- ✓ Reduce comportamentele negative.

Pe scurt, dezbaterile conferă elevilor abilitățile cruciale necesare pentru participarea activă într-o societate democratică.

Metoda dezbaterii la masa rotundă

Dezbaterile la masa rotundă se referă, de obicei, la un grup sau o echipă care se așează pentru a discuta despre o problemă, pentru a împărtăși opinii, strategii, tactici, idei inovative, evaluarea rezultatelor sau doar pentru a face brainstorming. La aceste întâlniri, participanții ar trebui să fie deschiși, sinceri și direcți cu ceilalți din jurul mesei, arătând întotdeauna respect față de opiniile celorlalți.

Principala diferență dintre o dezbaterie la masă rotundă și o dezbaterie convențională este că nu există doar două poziții. Dezbaterile la masă rotundă sunt mult mai puțin restrictive cu privire la aspectele care trebuie argumentate. Pot fi exprimate mai multe puncte de vedere și preferințe diferite, ceea ce face ca dezbaterile să fie mai mult decât bidimensionale.

O masă rotundă este o formă excelentă de comunicare în cadrul unui grup mic, atunci când grupul are un angajament de colaborare pe termen lung.

Discuțiile la mesele rotunde sunt extrem de utile atunci când vine vorba de învățare, indiferent dacă învățarea este în context social sau școlar.

Deoarece astfel de discuții se pretează unor colaborări de lungă durată din cadrul unor grupuri mici, cooperarea este esențială pentru succesul grupului.

❖ 4.5. „ADVOCACY” SAU SUSTINEREA PUBLICĂ

Cuvântul „advocacy” provine din latinescul „AdvoCare” și înseamnă literal „a cere sprijin”. Originile avocaturii datează din Roma antică și Grecia, când oratorii acționau ca avocați sau scriau discursuri speciale pentru a pleda cauza cuiva. Personalități precum Cicero și Cezar au fost printre cei mai mari avocați și susținători publici romani.

Ritu R. Sharma de la Academia pentru Dezvoltare Educațională descrie aceste acțiuni de susținere publică ca un instrument pentru „a pune o problemă pe ordinea de zi, a găsi o soluție la acea problemă și a oferi sprijin pentru a acționa cu privire la problemă, și aplicarea soluției”.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL **EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI**

Această definiție exprimă o idee importantă: într-o era digitalizată și conectată prin rețele de internet, “advocacy” (acțiunea de susținere publică) nu vizează doar influențarea politicilor publice, ci, în primul rând, influențarea opiniei publice. Acesta este un proces de schimbare socială care afectează atitudinile, relațiile sociale și relațiile de putere, ceea ce întărește societatea civilă și deschide spații democratice.

În concluzie, advocacy/susținerea publică, în toate formele sale, caută să se asigure că oamenii, în special cei care sunt cel mai mult vulnerabili în societate, beneficiază de următoarele:

- ✓ Faceți-le auzită vocea în problemele care sunt importante pentru ei.
- ✓ Apărați-le și protejați-le drepturile.
- ✓ Luați în considerare opiniile și dorințele lor când luați decizii în privința vieții lor.
- ✓ Permiteți-le oamenilor să-și exprime opiniile și preocupările.
- ✓ Sprijiniți-i să acceseze informații și servicii.
- ✓ Oferiți-le variante și dați-le șansa de a face propria alegere.

Persoanele care oferă astfel de servicii, ar putea ajuta la accesarea de informații utile, sprijin în cadrul unor întâlniri sau interviuri, redactarea unor documente sau scrisori, reprezentarea într-un proces, etc.

4.6. STRATEGII DE PREDARE ELEVILOR CARE AU DIFICULTĂȚI ÎN CITIRE

❖ Jocuri fonetice

- **Inversarea literelor** - spuneți un cuvânt, apoi inversați literele cuvântului dat, de exemplu: „cal” - „lac”; „car” - „rac”).
- **Eliminarea literelor** – spuneți un cuvânt, apoi roștiți-l fără sunetul de început, de exemplu, „carte” - „arte”; „nară” - „ară”).
- **Tapping technique / tehnica de atingere** - elevii identifică sunetele vorbirii atingând cu degetul mare degete succesive în timp ce silabisesc și pronunță sunetele vorbirii. O altă variantă este plasarea dosului palmei sub bărbie și atingerea cu barbia în timpul silabisirii cuvântului, pentru a identifica numărul de silabe al acestuia.

<https://www.youtube.com/watch?v=S1efrIBI9BY>
<https://www.youtube.com/watch?v=dPqQGsYFsX4>

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL **EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI**

4.7. STRATEGII PENTRU ÎNTELEGEREA TEXTELOR

- ✓ Ajutați-i pe elevi să facă conexiuni în text și să înțeleagă modul în care diferitele părți ale poveștii se leagă una de alta.
- ✓ Învățați-i pe elevi să rezume.
- ✓ Arătați elevilor cum să observe când sunt pierduți, cum să recitească pentru clarificare, cum să citească mai lent sau mai rapid, după caz.
- ✓ Utilizați grafice pentru a ajuta la organizarea informațiilor, prin realizarea de conexiuni între concepte și prin utilizarea de moduri diferite de a privi informația.
- ✓ Furnizați informații vizual, oral și grafic, acolo unde este posibil.

Elevii care se confruntă cu dificultăți de învățare sunt sensibili și vulnerabili la emoțiile legate de învățare. Aceste emoții derivă din dificultățile lor, în comparație cu semenii lor, ei simt jena atunci când dau răspunsuri greșite sau obțin o notă mică.

Iată câteva sfaturi și recomandări pentru a crește motivația elevilor, speranțele lor cu privire la învățare și performanțele școlare:

- ✓ Explicați-le că greșelile sunt normale și fac parte din procesul de învățare.
- ✓ Traduce-ți afirmațiile negative, de exemplu „M-am plictisit!” ar putea însemna că sarcina este prea dificilă. Găsiți o altă modalitate de a explica sarcina.
- ✓ Oferiți elevilor oportunități de a-și arăta punctele forte și nevoile lor.
- ✓ Evitați orice comparație.
- ✓ Ajutați elevii să exerseze pentru a întări punctele slabe.

4.8 JURNALUL DE ÎNVĂȚARE

Jurnalele de învățare/de reflecție: jurnalul de învățare este un proces de scriere prin care elevii reflectă asupra învățării lor prin observarea și notarea a ceea ce au învățat. Ei trebuie să reflecte și să analizeze critic și obiectiv cunoștințele achiziționate.

Beneficiile jurnalului de învățare:

- ✓ dezvoltă gândirea critică.
- ✓ încurajează metacogniția.
- ✓ crește implicarea activă.
- ✓ crește capacitatea de reflecție și gândire.
- ✓ îmbunătățește abilitățile de rezolvare a problemelor.
- ✓ crește creativitatea.
- ✓ crește abilitățile de comunicare.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL **EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI**

4.9 PĂLĂRIILE GÂNDITOARE

Cu ajutorul culorilor diferite a șase pălării, această metodă prezintă diverse criterii de gândire, astfel oferă șansa de a lua în considerare șase direcții și nu șase descrieri. Oferă posibilitatea de a analiza pe rând lucrurile. Se pune accent pe capacitatea de gândire paralelă și ajută la îmbunătățirea procesului de gândire. Această metodă are avantajul că îi ajută pe elevi să evite stilul obișnuit de gândire și stimulează la gândirea critică.

Ce reprezintă cele 6 pălării gânditoare

Pălăria neagră = critic. Răspunde la întrebări de genul: *Care sunt posibilele probleme? Ce probleme ar putea apărea? Ce puncte necesită o atenție specială? Care sunt riscurile?* Folosirea excesivă devine o problemă.

Pălăria albastră = control, organizare, scop. Răspunde la întrebări precum: *De unde ar trebui să încep și care este agenda? Care sunt obiectivele și cum putem rezuma? Care ar trebui să fie următorul pas?* Este utilă pentru a gestiona procesul de gândire.

Pălăria verde = idei noi și moduri alternative de creativitate. Ne ajută să găsim răspunsuri la întrebările: *Care sunt alternativele? Ce idei creative avem pentru a depăși dificultățile prevăzute de pălăria neagră?* Este un motor pentru concepte și percepții noi.

Pălăria roșie = sentimente și intuiție. Răspunde la întrebări de genul: *Care sunt sentimentele mele acum? Ce-mi spune intuiția? Care este reacția mea la situația dată?* Este modalitatea de a împărtăși frici, plăceri, antipatii, iubire și ură.

Pălăria albă = informații. *Ce informații sunt disponibile și de ce informații mai avem nevoie?* Este neutră și obiectivă, deoarece se concentrează doar pe fapte.

Pălăria galbenă = optimismul, gândirea pozitivă oferă răspunsuri la întrebări de genul: *Care sunt beneficiile, aspectele pozitive și valorile? Ar putea funcționa asta?* Este eficientă pentru a identifica beneficiile și valoarea.

4.10. THE MUDDIEST POINT/ PUNCTUL CEL MAI NECLAR

Acest instrument îi ajută pe elevi să reflecte asupra lecției și să informeze profesorul dacă ceva este neclar sau confuz. Este o tehnică rapidă de monitorizare în care elevii sunt rugați să noteze partea cea mai dificilă sau confuză a unei lecții. Se aplică la sfârșitul lecției și necesită puțin timp. Răspunsurile și lămuririle pot fi date elevilor imediat sau în timpul orei următoare. Exemplu de întrebări: *Care a fost cel mai dificil punct? Ce vi se pare neclar? Ce a fost confuz?*

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL **EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI**

4.11. STRATEGIA ORA DE GENIU

Această metodă a fost preluată de la Google, care le permite inginerilor săi să petreacă 20% din timp pentru a lucra la orice proiect pe care îl doresc. Ideea este foarte simplă. Dacă permiteți oamenilor să lucreze la ceva care îi interesează, productivitatea va crește. Politica Google a funcționat atât de bine încât 50% dintre proiectele Google au fost create în această perioadă de timp dedicată creativității. Astfel de exemple sunt *Gmail* sau *Google News*.

Prin urmare, este benefic să oferiți elevilor o anumită perioadă de timp pentru a lucra la proiectele lor de suflet. Astfel, lansăm elevilor provocarea de a explora pentru a face un proiect despre ceva ce doresc să învețe. Ei petrec câteva săptămâni să facă cercetări despre subiectul ales, înainte de a începe să creeze un produs care va fi prezentat colegilor din clasă/școală, etc. Pe tot parcursul procesului, profesorul monitorizează elevii pentru a se asigura că aceștia respectă sarcinile și termenele limită, încurajează creativitatea.

www.youtube.com/watch?v=JOzegrckLE

4.12. FLIPPED CLASSROOM/CLASA INVERSATĂ

Această metodă urmărește ca elevii să preia controlul asupra procesului de învățare prin studierea materialelor de curs în afara orelor, folosind cărți, lecții video preînregistrate sau făcând investigații. În clasă, profesorul acționează ca un facilitator al procesului de învățare și îi ajută pe elevi să rezolve problemele cu care se confruntă ca indivizi sau ca grup.

Identificați la ce lecții se poate aplica modelul clasei inversate, apoi invitați elevii să se implice în activități care au aceste subiecte. La final obțineți feedback-ul lor prin diferite moduri:

- Învățarea în pereche: elevii se pregătesc împreună pentru curs, apoi oferă feedback profesorului despre ceea ce este neclar, confuz sau dificil.
- Învățarea în echipă: elevii se pregătesc în prealabil în echipă și apoi prezintă lecția în clasă.
- Învățarea prin studiu de caz: elevii lucrează împreună ca un grup, examinează problema și evaluează soluția. Ei primesc consiliere din partea profesorului.
- Profesorul oferă feedback imediat cu privire la performanță, subliniind și explicând eventualele neclarități.
- Învățarea prin investigare ghidată, orientată pe proces: această activitate îi ajută pe elevi să obțină informații prin formularea de întrebări, să genereze concluzii pe baza datelor și să aplice aceste concepte în situații noi. Astfel de activități contribuie la dezvoltarea gândirii critice, a abilităților de rezolvare de probleme și colaborare.

Modelul Flipped Learning are ca scop aplicarea „lucrului pentru acasă” în clasă, iar „lecția” în loc să fie predată în prealabil, este explicată după. Ce parte din sarcinile pentru acasă ar putea fi mutată în clasă pentru a ajuta elevii să exerseze aplicarea conținutului? Ce

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL

EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

conținut trebuie să cunoască elevii înainte de curs pentru a se angaja cu succes în activitatea de învățare în timpul orei?

Această abordare oferă o serie de avantaje: elevii își asumă responsabilitatea învățării, interacționează cu profesorul și colegii, primesc și oferă feedback frecvent și, în acest fel, înțeleg mai bine conținutul și cum să-l aplice. Elevii sunt participanți mai activi la învățare: în loc de destinatari pasivi aceștia devin membri activi ai propriului proces de învățare.

4.13 SPACED LEARNING / ÎNVĂȚAREA LA INTERVALE DE TIMP

Învățarea distanțată oferă informații în rafale scurte, distanțate în timp. Acest lucru îi ajută pe cursanți să rețină informațiile, precum și să și le amintească în timp.

O sesiune de învățare distanțată constă în trei „inputuri” separate de pauze de 3-10 minute, timp în care elevii fac o activitate simplă.

În prima fază profesorul prezintă un volum mare de informații susținut de o prezentare PowerPoint.

A doua fază se axează pe reamintirea informațiilor, astfel încât elevilor li se poate arăta aceeași prezentare PowerPoint, dar de data asta lipsesc mai multe cuvinte cheie, sau ar putea efectua probleme simple de matematică folosind formulele prezentate în prima parte.

Fază finală se concentrează pe înțelegere, astfel încât elevii ar trebui să îndeplinească o sarcină care să aplice cunoștințele sau abilitățile pe care tocmai le-au dobândit.

În concluzie, în cele trei etape, prima vizează prezentarea informațiilor, a doua se concentrează pe reamintirea informațiilor, iar a treia se axează pe înțelegerea informațiilor.

4.14. CURBA UITĂRII

Herman Ebbinghaus a dezvoltat curba uitării în 1885 în timpul cercetărilor despre memorie. Curba demonstrează modul în care creierul reține sau respinge informațiile pe care le primește. Până la sfârșitul orei, avem 100% din informații. Dacă nu reușim să revizuiem informațiile până a doua zi, semnalul pe care creierul îl primește este că informația nu este importantă, iar rezultatul este că pierdem 50-80% din informații. În schimb, dacă petrecem doar 10 minute de revizuire pe zi, dobândim cunoștințele înapoi până la 100%.

4.15. ÎNVĂȚAREA BAZATĂ PE ANCHETĂ

„Investigarea” este definită ca „o căutare a adevărului, a informațiilor sau a cunoștințelor prin chestionare”.

Oamenii folosesc procesul de investigare din momentul în care se nasc până mor, chiar dacă nu sunt conștienți de acest lucru. Copiii învață despre lumii întrebând. De la naștere, bebelușii observă fețele care se apropie, apucă obiecte, pun lucruri în gură și se întorc către voci.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL **EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI**

Procesul de investigare începe cu colectarea de informații și date folosind simțurile: văzul, auzul, atingerea, gustul și mirosul. Astfel, interogarea este o abordare centrată pe elev care le permite elevilor să-și exploreze instinctul natural de curiozitate și explorare, devenind membri activi ai propriului proces de învățare.

Învățarea bazată pe anchetă este un proces în care elevii sunt implicați în procesul de învățare, formulează întrebări, investighează și apoi formează noi înțelegeri, semnificații și cunoștințe. Cercetările sugerează că folosirea învățării bazate pe anchetă cu elevii îi poate ajuta să devină mai creativi, mai pozitivi și mai independenți (Kühne, 1995).

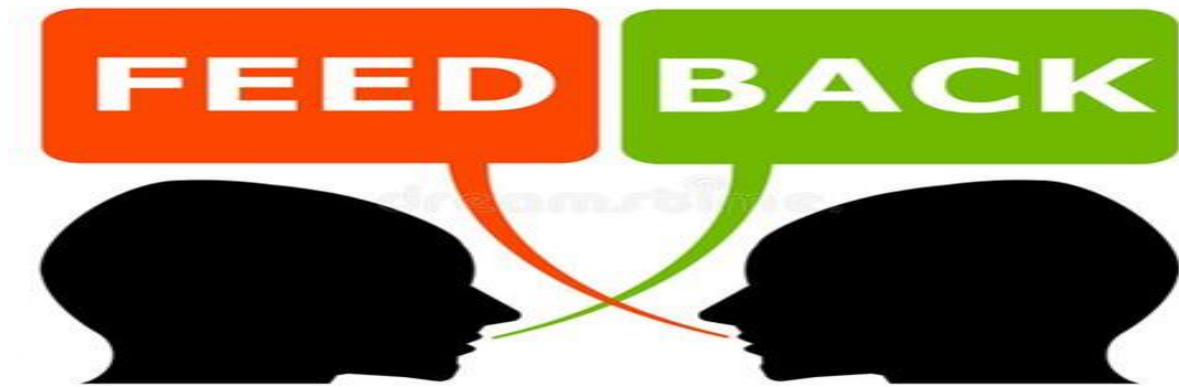
Învățarea bazată pe anchetă oferă elevilor oportunități precum:

- ✓ să dezvolte abilități de care vor avea nevoie toată viața.
- ✓ să învețe să facă față problemelor care nu au soluții clare.
- ✓ să facă față schimbărilor și provocărilor.
- ✓ să caute soluții pentru diverse probleme.

Cei 4 pași ai învățării bazate pe anchetă

- ✓ Elevii formulează întrebări despre ceea ce doresc cu adevărat să știe.
- ✓ Fac cercetări și investigații despre subiectul ales.
- ✓ Prezintă ceea ce au învățat.
- ✓ Pun întrebări despre ce a funcționat în acest proces și ce nu.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

Capitolul 5 Strategii de feedback

Termenul „feedback” se referă la informațiile oferite de o persoană altei persoane sau unui grup cu privire la o acțiune sau un comportament cu scopul de a ajusta și îmbunătăți acțiunile și comportamentele prezente și viitoare.

Oferirea feedback-ului elevilor îi poate ajuta să înțeleagă progresul lor, pentru a adapta strategiile de învățare dacă este necesar și să analizeze critic procesul de învățare și comportamentul lor.

Caracteristicile feedback-ului eficient

Pentru ca feedback-ul să fie eficient, trebuie să aibă anumite caracteristici specifice.

- Să fie personal, relevant și specific. Pentru a fi specific, nu folosiți generalizarea.
- Să fie obiectiv, fără prejudecăți și părtiniri
- Să fie constructiv, încurajator și motivant
- În mod clar legat de criteriile de evaluare
- Să invite la anumite acțiuni
- Să ofere justificare
- Să fie conform cu faptele
- Să fie oferit cât mai curând posibil după executarea faptei sau a sarcinii
- Să aibă sens, strategii și să stabilească obiective de îmbunătățire.

Diferite tipuri de feedback = diferite scopuri

- **Feedback-ul eficient** are scopul de a-i face pe elevi să înțeleagă ce se întâmplă și de a le oferi strategii pentru viitor.
- **Feedback-ul descriptiv** are scopul de a îmbunătăți rezultatele elevilor, spunându-le cum pot face acest lucru.
- **Feedback-ului evaluativ** are scopul de a măsura realizările și notele elevilor, fără a le oferi îndrumări sau soluții pentru îmbunătățire.
- **Feedback-ul motivațional** are scopul de a încuraja elevii.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL **EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI**

5.1. OFERIREA FEEDBACKULUI CU MODELUL G.R.O.W

Modelul GROW a fost dezvoltat de Sir John Whitmore (1937-2017) în colaborare cu colegii în anii 1980 și diseminat prin cartea sa „Coaching for Performance”.

G de la *Goal* (scopul/obiectivul)

R de la *Reality* (realitatea)

O de la *Option* (opțiunea)

W de la *Will* (voința)

GOAL / SCOPUL

- *Ce vrei?*
- *Unde ai vrea să fii pe o scară de la 1 la 10?*
Imaginează-ți că ai reușit:
- *Cum te simți?*
- *Ce îți spun oamenii?*
- *Care sunt beneficiile?*
- *Cum ai putea descrie obiectivul tău în câteva cuvinte?*

REALITY / REALITATEA

- *Ce se întâmplă acum?*
- *Cât de important este asta pentru tine?*
- *Ce ai facut până acum?*
- *Ce funcționează din ceea ce faci pentru a-ți atinge obiectivul?*
- *Ce nu funcționează din ceea ce faci și ce stă în calea atingerii obiectivului?*

OPTION / OPȚIUNEA

- *Care sunt opțiunile tale?*
- *Ce ai putea face?*
- *Ce a funcționat în trecut?*
- *Ce pași ai putea face?*
- *Cine te-ar putea ajuta cu asta?*

WILL/VOINȚA

- *Ce vei face în legătură cu asta?*
- *Cum vei face asta?*
- *Când?*
- *Ce va fi nevoie să faci pentru a te dedica acestei acțiuni?*
- *Ce ai putea face pentru a deveni mai implicat?*

5.2. OFERIREA FEEDBACKULUI CU MODELUL I.D.E.A

Înainte de a oferi feedback, trebuie să vă asigurați că aveți timp. Feedbackul are scopul de a-i ajuta pe elevi să-și îmbunătățească învățarea.

Modelul I.D.E.A înseamnă:

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL

EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

I = IDENTIFY. Identificați. Feedbackul trebuie să fie clar, concis și specific cu privire la ceea ce credeți că elevul trebuie să facă altfel.

D=DESCRIBE. Descrieți impactul. Explicați-i elevului despre impactul acțiunilor sale asupra viitorului său. Încercați să aflați motivul pentru care, de exemplu, notele lui/ei au scăzut la ultimul test.

E= ENCOURAGE. Încurajați elevul să-și exprime părerea și explicați-i că voi credeți că poate reuși să revină la o performanță mai bună.

A= AGREE on action plan. Stabiliți de comun acord planul de acțiune.

5.3. OFERIREA FEEDBACKULUI CU MODELUL S.B.I

Un alt model de feedback este S.B.I. Începeți prin a identifica situația pentru feedback, apoi definiți comportamentele specifice pe care doriți să le abordați; iar la sfârșit descrieți modul în care aceste comportamente pot avea impact asupra sa sau asupra altora.

S=SITUATION / Situația - descrieți în detaliu situația pe care doriți să o schimbați. ex. Elevul are deseori un comportament neadecvat. Trebuie să explicați o situație specifică în care elevul s-a comportat greșit.

B=BEHAVIOUR / Comportamentul elevului trebuie descris fără a critica sau judeca. Oferiți explicații care să-l facă să înțeleagă de ce acest comportament nu este potrivit. De exemplu: „Ți-ai întrerupt colegul de clasă când a încercat să citească ieri”.

I=IMPACT / Impactul. Cum te simți când se poartă așa? Un exemplu de răspuns „M-am simțit trist când ai făcut asta”.

5.4. OFERIREA FEEDBACKULUI CU MODELUL H.E.A.R.

Modelul HEAR se focusează pe gestionarea reacțiilor emoționale.

H= HEAR. Ascultați și exprimați reacția fără a judeca. ex. „Am observat că te-ai simțit surprins de rezultatele tale”.

E= EXPLORE. Explorați ce cauzează această reacție ex. „La ce te gândești acum?”

A= ACKNOWLEDGE. Acceptați /Recunoașteți ceea ce a spus cealaltă persoană. ex. „Pot să înțeleg că ai muncit din greu, iar rezultatele nu au fost exact ceea ce te aștepti”.

R- REFOCUS. Reconcentrați-vă asupra reacțiilor emoționale și întrebați ce puteți face diferit data viitoare?

5.5. OFERIREA FEEDBACKULUI CU MODELUL SANDWICH

Acest instrument are trei etape.

- ✓ Primul pas comentarii pozitive
- ✓ Al doilea pas comentarii negative
- ✓ Al treilea pas, terminați cu câteva comentarii care vă pot ajuta elevul să simtă încredere și încurajare.

Scopul acestei metode este de a limita efectul dăunător al feedback-ului negativ și de a ajuta elevul să nu se descurajeze.

**MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI**

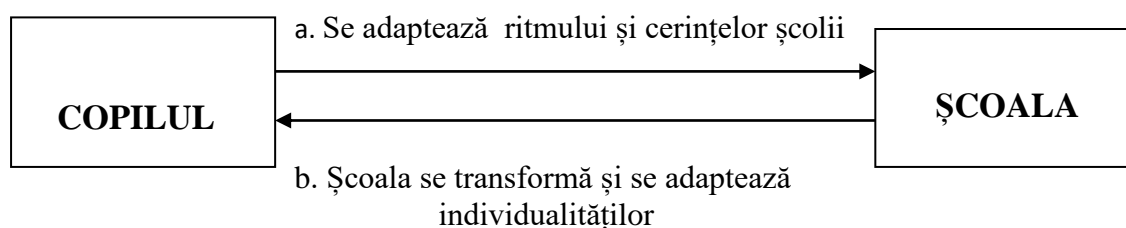
Capitolul 6 Școala incluzivă

6.1. DE LA INTEGRARE LA INCLUZIUNE

O școală incluzivă înseamnă că toți elevii sunt bineveniți - indiferent de sex, etnie, mediul socio-economic sau nevoia educațională. Ei învață, contribuie și iau parte la toate aspectele vieții școlare.

În condițiile actuale, școala trebuie să-și extindă scopul și rolul pentru a putea răspunde unei mai mari diversități de copii. Învățământul, în calitatea sa de prestator de servicii, trebuie să se adapteze cerințelor copiilor și nu invers. Altfel spus, este necesar să se facă trecerea de la *integrare la incluziune*.

Relatia copilului cu școala : integrare / incluziune

Integrarea este asimilarea unui elev în educația de masă, unde acesta se adaptează (sau nu) politicilor, practicilor și curriculum-urilor existente în școala respectivă, în timp ce școala în sine rămâne în mare parte neschimbată.

Spre deosebire de aceasta, **incluziunea** pune accentul pe necesitatea ca sistemul educațional și școlile să se schimbe și să se adapteze pentru a răspunde nevoilor elevilor.

Principiile incluziunii

- Principiul drepturilor egale.** Fiecare ființă umană are dreptul la o dezvoltare personală, socială și intelectuală și trebuie să aibă asigurate ocaziile de a-și desăvârși potențialul propriu de dezvoltare.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL **EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI**

- 2. Principiul unicității.** Fiecare ființă umană este unică în termeni de caracteristici, interese, abilități, motivații și nevoi de învățare.
- 3. Principiul diversității.** Sistemul educațional trebuie astfel proiectat încât să ia în calcul și să-și asume întreaga diversitate a persoanelor pe care le antrenează.
- 4. Principiul accesului și participării.** Toți cei care au nevoi/cerinte speciale și/sau dizabilități ar trebui să aibă acces la o educație adecvată și de calitate.

Principiile incluziunii se subsumează ideii de **educație pentru toți** care presupune o nouă orientare sau schimbare de optică ce pune accentul pe: **cooperare, parteneriat, învățare socială și valorizare a relațiilor pozitive, umaniste în educație.**

6.2. EDUCAȚIA INCLUZIVĂ

Educația incluzivă înseamnă că toți copiii și tinerii învață împreună în structuri obișnuite ale învățământului preșcolar, școlar și superior. Incluziunea înseamnă ca toți copiii să participe la viața și activitățile școlii indiferent de nevoile pe care le au. Incluziunea este văzută ca un proces continuu de depășire a barierelor de învățare și participare pentru toți copiii și tinerii.

Educația incluzivă

- ❑ schimbă atitudinile și mentalitățile, politicile și practicile de excludere și segregare.
- ❑ corespunde unei noi pedagogii care este pedagogia diversității (elimină discriminarea și segregarea; răspunde nevoilor individuale de valorizare și potențare dar și nevoilor sociale de participare și dezvoltare);
- ❑ se bazează pe conceptul de educație pentru toți care la nivelul practicii școlare înseamnă rezolvarea dificultăților de învățare pe care le întâmpină copiii;
- ❑ permite prezența, participarea și reușita tuturor elevilor școlii;
- ❑ implică o restructurare a culturii, politicilor și practicilor școlii pentru ca aceasta să poată răspunde diversității elevilor;
- ❑ recunoaște faptul că toți copiii pot să învețe;
- ❑ recunoaște și respectă diferențele dintre copii: vârsta, gen, etnie, limbă, handicap, stare de sănătate etc.;
- ❑ răspunde nevoilor tuturor copiilor;
- ❑ face parte dintr-o strategie mai largă pentru promovarea unei societăți incluzive;
- ❑ este un proces dinamic care evoluează permanent;
- ❑ este esențială în demersul către o educație de calitate pentru toți.

❖ Incluziunea în educație implică:

- Aprecierea tuturor elevilor și a personalului în mod egal
- Creșterea gradului de participare a elevilor și reducerea excluderii lor din culturile, curriculumul și comunitățile școlilor

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL **EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI**

- Restructurarea culturilor, politicilor și practicilor în școli încât acestea să răspundă diversității vârstelor populației școlare
- Reducerea barierelor de învățare și participarea tuturor elevilor
- Învățarea din încercările de a depăși barierele care împiedică anumiți elevi să aibă acces și să participe la procesul de luare a deciziilor
- Utilizarea diferențelor dintre elevi drept resurse de sprijinirea a procesului de învățare și nu transformarea acestor diferențe în probleme ce trebuie depășite
- Recunoașterea dreptului elevilor la o educație de bună calitate în localitatea lor
- Îmbunătățirea școlilor atât pentru personal cât și pentru elevi
- Sublinierea rolului școlilor atât în cadrul procesului de construirea a comunității și de dezvoltare cât și în procesul de îmbunătățire a rezultatelor
- Încurajarea relațiilor de ajutorare reciprocă dintre școli și comunități
- Renoașterea faptului că incluziunea în educație reprezintă un aspect al incluziunii în societate

6.3. CUM SĂ CREȘTI EMPATIA ÎN CLASĂ

Empatia este o super-putere umană care ne ajută pe toți să ne înțelegem mai bine. Este, de asemenea, o abilitate socială și emoțională esențială, care ajută copiii să prospere. Este o abilitate pe care o putem învăța. Cercetările arată că cărțile sunt un instrument puternic de dezvoltare a empatiei, deoarece atunci când se identifică cu personajele din carte, copiii învață să vadă lucrurile din alte puncte de vedere. Povestile pot fi un pretext pentru a începe o discuție în clasă. De asemenea, putem crea roluri și le putem permite elevilor să aleagă un rol și să înțeleagă mai bine ce înseamnă empatia.

Refugiat nu este numele meu: <https://www.youtube.com/watch?v=q9n1plse2K4>

Fii amabil <https://www.youtube.com/watch?v=kAo4-2UzgPo>

Contractul clasei incluzive

În sala de clasă folosiți activități care dezvoltă empatia și înțelegerea. De exemplu, creați un contract de învățare în care etosul incluziv este clar. Stabiliți reguli care pun accent pe valorile de bază ale clasei. Oferiți-le elevilor oportunități de a prezenta și practica limba în diferite moduri.

*Ne ajutam reciproc.
Ne ascultăm unul pe altul.
Înțelegem că fiecare este
unic.*

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL

EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

EXERCİȚIU - *Intrusul*

Participanții se grupează în funcție de culoarea ochilor. Grupul cu cei mai puțini participanți (de exemplu cei cu ochii verzi) trebuie să iasă afară din cameră. Se va desemna câte un observator pentru fiecare grup. Ceilalți trebuie să formeze un cerc în care să nu permită pătrunderea altor participanți. Cei de afară se întorc, unul câte unul, încercând să pătrundă în interiorul grupului mare. Observatorii trebuie să își noteze tacticile folosite atât de cei din grupul mare cât și de cei care vor să pătrundă în interiorul acestuia.

Întrebări pentru dezbateri: *Cum te-ai simțit făcând parte din grupul mare? Cum te-ai simțit ca intrus? Care au fost tacticile folosite? Ce și-au spus participanții? Recunoașteți acest tip de comportament în viața reală?*

6.4. INTEGRAREA MIGRANȚILOR NOU SOSIȚI ÎN ȘCOALĂ

Dacă profesorii cunosc naționalitatea noilor elevi ar putea fi o idee bună să învețe câteva lucruri despre cultura și obiceiurile lor, formule de salut pentru a-i întâmpina pe cei noi cu câteva cuvinte în limba lor. În plus, trebuie pregătiți elevii localnici să accepte migrații/refugiații nou veniți în școala/clasa lor prin discuții despre xenofobie, rasism și cultură. De asemenea, este necesar să fie consiliate și familiile acestora. De multe ori, elevii îi acceptă și îi primesc pe cei noi, dar familiile au obiecții deoarece consideră că elevii străini au o influență negativă asupra educației copiilor lor.

Nu trebuie să uităm că toți suntem oameni și trebuie să ne susținem unii pe alții, să-i ajutăm pe cei care au nevoie de ajutor. Deoarece mulți dintre migrații nou sosiți trec prin multe dificultăți până să vină în țara gazdă, unii dintre ei și-au pierdut familiile sau prietenii, este logic să se simtă triști sau deprimați. De asemenea, unii continuă să simtă frică, anxietate, să aibă insomnii.

În calitate de profesori, poate că nu știm modalitatea corectă de a-i ajuta, dar putem să-i îndrumăm către organizația potrivită care oferă astfel de servicii sau îi putem contacta noi înșine pentru a sprijini acești elevi.

ACTIVITĂȚI ÎN CLASĂ PENTRU SPRIJINEREA ELEVILOR MIGRANȚI

- ✓ **Activități și competiții sportive** - toți elevii pot lucra împreună fără a fi nevoie să folosească limba.
- ✓ **Pantomima** - cartonașele care prezintă diferite emoții pot fi, de asemenea, folosite pentru a ajuta elevii să-și exprime sentimentele.
- ✓ **Creațiile și arta** (pictura, sculptura, artizanatul, dansul, teatrul, etc) ar trebui să fie o idee bună pentru a-i ajuta să se exprime și să-și vindece traumele.

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL

EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

- ✓ **Gadgeturile și nouă tehnologie** (iPad, telefoane mobile, tablete, laptop cu conexiune la internet) pot fi folosite ca translator și le oferă posibilitatea de a comunica. De asemenea, joaca și jocurile pot crea prietenii și pot uni elevii.

6.5. PLAN DE DEZVOLTARE PENTRU SPRIJINUL FAMILIILOR

Famiiliile elevilor nativi nu sunt bine pregătite pentru a accepta migranți/refugiați. Acest lucru are ca rezultat sentimentul de nesiguranță și teamă față de noii veniți. Pentru a-i educa să accepte diversitatea și pentru a determina familiile să susțină rolul școlii, profesorii trebuie să-i informeze, să-i consilieze și să-i convingă să le permită propriilor copii să fie prieteni cu semenii migranților, să-i invite în casa lor și să se comporte ca și cu ceilalți copii.

În acest sens, părinții sunt invitați să participe la programe de educație parentală sau la ședințe de consiliere în cadrul cărora primesc explicații despre diferiți termeni, despre diferențele culturale, despre beneficiile diversității culturale, despre globalizare. Astfel, putem colecta și oferi informații despre naționalitățile lor, despre cultura lor, despre sistemul lor de învățământ și stilul de educație diferit. Au loc discuții și activități care pun accent pe respect, comunicare, empatie.

Pe de altă parte, pentru a sprijini și facilita adaptarea și integrarea migranților/refugiaților aceștia sunt informați și instruiți cu privire la regulamentul școlii, sistemul de educație al țării gazdă, codul vestimentar al școlii, comportamentul adecvat în școală și în societate, obiceiuri sănătoase, etc. Școala/comunitatea îi poate sprijini (dacă au nevoie) cu rechizite școlare, burse sociale, servicii de asistență, etc.

Trăind și învățând împreună într-o școală incluzivă, opiniile și perspectivele se schimbă. Accentul se pune pe dezvoltarea competențelor de comunicare interculturală, acceptarea și respectarea diversității. În final, întreaga comunitate va înțelege că această experiență de conviețuire cu oameni de alte culturi este benefică și poate promova progresul și evoluția.

EXERCİȚIU – *Strada in-egalitații*

Principiul activității este acela de a pune participanții în situația de a juca “rolul” altcuiva din societate și a experimenta prin simulare o altă realitate socială; de a experimenta situația unui statut privilegiat sau excluderea din societate; de a da posibilitatea participanților să reflecteze cu privire la inegalitate, excludere socială, stereotipuri, stigmat.

Participanții stau într-un cerc. Fiecărui participant i se dă un card cu descrierea unui rol pe care trebuie să-l joace pe durata activității. Ar fi bine ca participanții să-și atribuie câte un nume după ce își citesc rolul. Participanților li se vor pune mai multe întrebări. Dacă răspund la o întrebare cu ‘da’ atunci ei pot lua o bomboană din cutia care este așezată în mijlocul cercului. Dacă trebuie să

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

răspundă cu ‘nu’ atunci ei trebuie să înapoieze o bomboană. Pentru că ei interpretează un rol, trebuie să ia anumite decizii atunci când răspund la întrebări, în numele rolului pe care îl interpretează, folosindu-și propria experiență de viață și imaginația. Atunci când ei primesc bomboane trebuie să le adune într-o grămăjoară vizibilă pentru toată lumea. La început toți participanții primesc câte 5 bomboane.

Dacă un participant rămâne fără bomboane, ea/el trebuie să facă un semn (poate ridicând mâna) ca să arate că “a ieșit din joc”, “a fost exclus”. La sfârșit, participanții trebuie să își numere bomboanele. Unii participanți pot avea mult mai multe bomboane decât alții. Situațiile vor fi create cu ajutorul unor întrebări.

Iată o listă de întrebări: •Ai drept de vot? •Crezi că ai șanse să devii membru al Parlamentului? •Te simți în siguranță când mergi singur/ă acasă, noaptea, pe întuneric? •Ai șanse să mergi la facultate? •Poți citi sau să completezi un formular? •Ai dreptul la asistență medicală gratuită? •Ai dreptul să călătorești în străinătate? •Ai dreptul la educație gratuită până la 18 ani? •Tu și familia ta câștigați suficient cât să duceți o viață decentă? •Ai acces la internet? •Limba pe care o vorbești este limba oficială a țării tale? •Te simți parte integrantă a societății în care trăiești? •Ai un computer acasă? •Îți este ușor să folosești mijloacele de transport în comun? •Vă este ușor, ție sau părinților tăi, să vă găsiți un loc de muncă?

Întrebări pentru dezbateri: *Discutați despre experiența lor: Cum s-au simțit în roluri? S-au simțit confortabil sau excluși? Cei care au rămas fără bomboane, s-au simțit excluși. Să ofere explicații. Credeți că activitatea reflectă viața reală? Credeți că activitatea evidențiază diferențele și inegalitățile din societate mai mult decât credeți înainte? Vi s-a părut ușor sau greu rolul pe care l-ați interpretat (pentru că v-ați putut identifica ca cu personajul sau cunoașteți pe cineva într-o situație similară)? Dacă v-a fost greu, de ce și cum ați luat deciziile? De unde provenea informația? Deciziile luate au fost bazate pe stereotipuri?*

Roluri pentru activitatea – Discriminare și Excludere

Faci parte dintr-un grup etnic minoritar. Mama ta s-a întors în țara ei dar tu ai fost născută aici și asta e țara ta. Ai 19 ani și lucrezi într-un centru de îngrijire a bătrânilor. Împarți o cameră de hostel cu o altă femeie. Nu ai nicio pregătire profesională pentru că nu ți-ai permis să mergi la facultate. Ești interesată de drepturile femeii și ți-ar plăcea să intri într-un partid pentru a reprezenta femeile.

Ești o tânără de 16 ani care a venit în țara asta acum 1 an. Se întâmplau multe crime în țara de unde ai venit. Acum locuiești cu o familie foarte drăguță dar care nu prea te înțelege - obiceiurile tale religioase sunt foarte diferite de ale lor. Ai învățat limba la școală dar îți este destul de greu să scrii în limba de aici. Nu știi ce se va întâmpla în viitor (când o să ai 18, 20, 25 ani). Te vor trimite înapoi de unde ai venit?

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

<p>Locuiești într-un centru pentru tineri cu nevoi speciale. Cu toate că ai 18 ani oamenii zic că te porți ca un copil de 14 ani. Părinții tăi au murit. Câteodată nu înțelegi unele lucruri, cum ar fi mersul trenurilor și altele, dar este o fată de care ești îndrăgostit și cu care vrei să te însori. În atelierul de la centru faci mese și scaune care sunt vândute, iar banii pe care îi iei îi strângi pentru nunta ta.</p>	<p>Ești un tânăr de 19 ani. Ai terminat școala fără nicio califi care și mama ta îți spune că îți pierzi timpul dar tu de fapt nu ai fost încurajat să faci nimic. Tatăl tău este originar din altă țară și s-a mutat aici cu mult timp înainte ca tu să te naști. Cu toate astea, unii oameni te tratează ca și când ai fi un străin. Ai un serviciu cu jumătate de normă într-un depozit.</p>
<p>Ai 19 ani și ești secretară la o agenție de turism. Vorbești limba ta natală, engleza și limba mamei tale. Faci foarte multe lucruri administrative și dai și multe telefoane. Ai abandonat școala cât de repede ai putut așadar nu ai prea multe cunoștințe, dar agenția se bazează foarte mult pe tine. Îți place ceea ce faci dar începi să crezi că ai putea face ceva mai interesant și în domeniul culturii și al turismului. Încă locuiești cu părinții tăi dar ești foarte populară în rândul bărbaților</p>	<p>Ai 23 de ani și faci o cercetare post-universitară în embriologie. Ești foarte interesat de aspectele etice ale acestui domeniu, cum ar fi ferilizarea in vitro (FIV), clonarea, selecția genului, etc. Ai scris două eseuri pe care speri să le publici. Ești de părere că publicul trebuie să știe ce se întâmplă în domeniu și că are un cuvânt de spus. Locuiești în căminul universității și cânti într-o formație care te plătește foarte puțin.</p>
<p>Ai 17 ani și școala merge foarte bine. Speri să mergi la facultatea de drept și să devii avocat. Dar în același timp esti și foarte bun la fotbal. Locuiești cu mama ta. Mama ta este originară din Nigeria și a sosit aici înainte să te naști tu. Tatăl tău a rămas în Nigeria. Vorbești fl uent 2 limbi și cunoști și limba mamei tale.</p>	<p>Ești o tânără de 19 ani și ai un frate. Ești refugiată. Nu ai cetățenie, cu toate că ești în țară de 6 ani. Vorbești 3 limbi. Tatăl tău nu are serviciu iar mama ta câștigă niște bani din coafură. De când ai venit aici ai schimbat 6 locuințe. Ai un iubit care nu face parte din aceeași cultură ca tine.</p>
<p>Ești un tânăr de 22 de ani, fără serviciu. Ai o diplomă în Arta Contemporană dar de un an îți cauți de muncă și nu găsești nimic în domeniu. Locuiești acasă, cu părinții. Amândoi sunt pensionari dar tatăl tău mai face șoferie pentru a câștiga sufi cienți bani pentru plata facturilor. Tu lucrezi într-un bar dar speri să gasești o slujbă în domeniul tău.</p>	<p>Ești un tânăr de 19 ani, ucenic la o tâmplărie; lucrezi pentru o companie. Mai ai 2 ani până o să ajungi un tâmplar profesionist. Ești singur și stai într-o casa cu chirie, împreună cu alte 3 persoane. De curand ai avut probleme cu poliția, pentru că ai condus fără permis. Pentru a te duce la lucru trebuie să mergi cu mașina (să conduci), așa că ești destul de îngrijorat.</p>
<p>Ești o mamă singură de 17 ani - fi ica ta are 18 luni. Locuiești cu părinții tăi dar ți-ar placea să fii independentă. Iubitul tău locuiește cu părinții lui și se pregătește să devină bucatar. Cu toate ca aveți un copil, nu vi se permite să locuiți împreună în niciuna din case. Nu ai terminat școala deci nu ai nicio califi care.</p>	<p>Ești un tânăr de 17 ani, singur la părinți. Când aveai 7 ani ai suferit un accident de mașină și ai rămas paralizat de la bust în jos. Părinții tăi sunt divorțați și locuiești cu mama ta. Ai fost foarte bun la școala și speri să mergi și la facultate, dar nu crezi că mama ta te poate susține financiar.</p>

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

<p>Ești un tânăr de 16 ani. Ai doi frați mai mari, unul de 26 de ani și căsătorit, celălalt de 19 ani. La școală ești la un nivel mediu și nu esti prea sigur pe tine pentru examenele care urmează. Tatăl tău este electrician și lucrează la primarie. Mama ta este casnică dar muncește și ca voluntar cu oameni în vârstă. Nu prea vrei să faci același lucru ca și tatăl tău, de fapt, nu știi sigur ce vrei să faci.</p>	<p>Ai 16 ani și locuiești cu mama ta, bolnavă de Parkinson. Tatăl tău a murit în urmă cu un an. Cu toate că încerci să mergi la școală în fiecare zi, câteodată trebuie să stai acasă pentru a-ți ajuta mama. Doctorul a spus că nu sunt șanse să își revină sau ca starea ei să se îmbunătățească. Vecina ta, o tânără mamă, vine în sprijinul tău în caz de urgență. Ție îți este foarte greu să ieși în oraș cu prietenii tăi pentru că te temi ca mama ta să nu aibă un accident.</p>
<p>Ai 22 de ani și ești în ultimul an de facultate - vei deveni doctor. Tu sperai să devii chirurg. Tatăl tău este mândru de tine - deține propria lui farmacie. Când o să termini școala o să pleci într-o vacanță lungă, undeva unde e cald; nu știi sigur dacă o să mergi cu iubita ta sau cu prietenii tăi de la facultate - e mai amuzant cu prietenii!</p>	<p>Ai 17 ani și te afli într-un centru de detenție pentru minori. Ai de îndeplinit o sentință de 1 an pentru furt - furai de mult timp biciclete și mașini. Nu ai nicio califi care. Când termini de ispășit pedeapsa vrei să-ți găsești de muncă și un loc al tău. Nu crezi că părinții te-ar mai lăsa să stai cu ei (poate doar pentru câteva zile).</p>
<p>Ai 18 ani și te pregătești să termini școala. Vrei să lucrezi în poliție și ai și abilitățile necesare. Acesta a fost visul tău de când aveai 12 sau 13 ani. Ai fost un fel de lider în școala ta. Cu toate că toți prietenii tăi au iubite tu nu ai una iar lumea consideră asta un lucru ciudat. Pentru tine nu e ciudat.</p>	<p>Ai 19 ani și lucrezi la un atelier auto ca instalator de sisteme hi-fi (DVD, CD, Audio). Ești foarte bun în ceea ce faci și lucrezi și în particular. Locuiești în același apartament cu fratele tău mai mic. Ești un foarte bun jucător de tenis de masă. Ți-ar plăcea ca viața ta să rămână neschimbată</p>
<p>Ești managerul unui magazin de încălțăminte. Nu este magazinul tău dar câștigi bine. La 21 de ani te simți mulțumit de viața și realizările tale. Încă locuiești cu părinții tăi dar te gândești să te muți singur. Ceea ce te interesează cel mai tare este asociația în care activezi pentru că ești președintele asociației. Asociația se ocupă de multe proiecte de mediu de care ești foarte pasionat.</p>	<p>Ai 22 de ani și esti șofer de autobuze. Trebuie să auzi toate prostiile spuse despre femeile care conduc dar tu ești un foarte bun conducător auto (mai bună decât majoritatea bărbaților care se enervează foarte repede). Ai închiriat o cameră într-o casă cu grădină. Îți place la nebunie grădina ta și plantezi flori și legume. Prietenii tăi cred că ești o ciudată. În timpul liber studiezi și meditația.</p>

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

BIBLIOGRAFIE ȘI WEBOGRAFIE

- ✚ Macovei O, Neagu M, Dedu C, Ivan A.Pavel F., Răcăreanu R, Stan C, Turcu R. 2010, *Respect pentru diversitate: compendiu de exerciții practice la îndemâna facilitatorilor*, British Council
<https://www.britishcouncil.ro/sites/default/files/ghid-respecting-diversity.pdf>
- ✚ Rus C., 2019, *Educație interculturală. Repere conceptuale*, Institutuul Intercultural Timișoara
<https://www.intercultural.ro/wp-content/uploads/2020/02/Educatie-interculturala.-Repere-conceptuale.pdf>
- ✚ Rus C., Neștian-Sandu O., Bajka O., 2019, *Ghid de educație interculturală*, Institutuul Intercultural Timișoara,
<https://www.intercultural.ro/wp-content/uploads/2020/02/Ghid-Educatie-Interculturala-web.pdf>
- ✚ Balan V., Borta L., Butnari V., 2017, *Educație incluzivă*, Chișinău, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova
https://mecc.gov.md/sites/default/files/educatie_incluziva_final.pdf
- ✚ Taunyte E. Urban R. Breda S. Dowden G, Green S. Geudens T. 2008, ID Booklet Ideas for Inclusion& Diversity;
<http://www.saltoyouth.net/download/1050/IDbooklet.pdf>
- ✚ Gillert A. Haji-Kella M. Maria de Jesus Cascão Guedes, Raykova A. Schachinger C. Taylor M. T-Kit 4 Intercultural Learning, 2000, Council of Europe and European Commission Publishing, Brussels;
<http://www.scribd.com/doc/15946379/TKit-Invatarea-Intercultural-A>
- ✚ <http://blogs.ubc.ca/stevemcg/files/2014/09/Focus-on-Inquiry-teacher-guide.pdf>
- ✚ <http://teachingrefugees.com/wp-content/uploads/2011/05/Survival-Skills.pdf>
- ✚ <http://www.zavod-voluntariat.si/wp-content/uploads/2012/09/Cultural-Resource-final->
- ✚ <https://cei.umn.edu/active-learning-draft.pdf>
- ✚ <https://culturalatlas.sbs.com.au/syrian-culture/syrian-culture-communication#syrian-culture-communication>

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL **EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI**

- ✚ <https://culturalatlas.sbs.com.au/syrian-culture/syrian-culture-greetings#syrian-culture-greetings>
- ✚ <https://en.wikipedia.org/wiki/Ethnocentrism>
- ✚ <https://freelymagazine.com/2017/01/07/what-food-tells-us-about-culture/>
- ✚ <https://greatgroupgames.com/memory-game>
- ✚ <https://humanitas.ro/assets/media/culturi-si-organizatii.pdf>
- ✚ <https://nextsteppartners.com/giving-feedback-dealing-with-defensiveness>
- ✚ https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261272/2_concepts.pdf
- ✚ <https://umanitoba.ca/centre-advancement-teaching-learning/support/providing-feedback>
- ✚ <https://www.ausmed.com/cpd/articles/giving-feedback>
- ✚ <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/>
- ✚ <https://www.businessstopia.net/communication/non-verbal-communication-different->
- ✚ <https://www.ccl.org/articles/leading-effectively-articles/closing-the-gap-between-intent-vs-impact-sbii>
- ✚ <https://www.coachingcultureatwork.com>
- ✚ <https://www.communicaid.com/cross-cultural-instruire/blog/lucrare-eficient>
- ✚ <https://www.culturepartnership.eu/en/publishing/advocacy-course/what-is-advocacy>
- ✚ <https://www.education.vic.gov.au/PAL/iep-summary-guide.pdf>
- ✚ <https://www.hrsuccess.com.au/eblog/here-s-an-i-d-e-a-provide-effective-feedback>
- ✚ <https://www.indiatoday.in/education-today/featurephilia/story/how-emotional-intelligence-benefits-students-1573558-2019-07-25>
- ✚ <https://www.pdst.ie>
- ✚ <https://www.pointtopointeducation.com>
- ✚ <https://www.seap.org.uk/im-looking-for-help-or-support/what-is-advocacy.html>
- ✚ https://www.sheffield.ac.uk/staff/elevate_essentials/assessment-feedback-4
- ✚ <https://www.snapsurveys.com>
- ✚ <https://www.thirteen.org/edonline/concept2class/inquiry/index.html>
- ✚ <https://www.unthsc.edu/center-for-innovative-learning/muddiest-point>

MULTICULTURALISM ȘI DIVERSITATE ÎN CONTEXT EDUCAȚIONAL
EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PENTRU MIGRANȚI ȘI REFUGIAȚI

